

Activiteitenverslag Adoptie

2016

Kind & Gezin
Vlaams Centrum voor
Adoptie

1. VLAAMS CENTRUM VOOR ADOPTIE

1. Informatieverstrekking	5
2. Inzage van adoptiedossiers	6
3. Rootsvragen	8
4. Gedwongen adoptie	9
5. Partners	10
5.1 Het Raadgevend Comité.....	11
5.2 Steunpunt Adoptie vzw.....	11
5.3 Diensten voor maatschappelijk onderzoek.....	11
5.4 Adoptiediensten voor interlandelijke adoptie.....	12
5.5 Adoptiediensten voor binnenlandse adoptie.....	12
5.6 Andere partners.....	13
5.7 Projecten.....	13
5.8 Andere Belgische overheden.....	13
5.9 Andere Europese centrale autoriteiten.....	14
5.10 Service Social International.....	14
5.11 Permanent bureau van Den Haag.....	15
6. Buitenlandse delegaties en missies	15
6.1 Missies.....	15
6.2 Delegaties.....	16
6.3 Ondersteuningsprogramma's.....	16

2. INTERLANDELIJKE ADOPTIE

1. Aanmeldingen	18
2. Voorbereiding	19
2.1 Voorbereiding op adoptie van een niet-gekend kind.....	19
2.2 Voorbereiding op een intrafamiliale adoptie.....	20
3. Maatschappelijk onderzoek	22
3.1 Verloop van het maatschappelijk onderzoek.....	23
3.2 Adviezen.....	24
3.3 Geschiktheidsvonnissen.....	25
4. Bemiddeling	25
4.1 Bemiddeling door erkende adoptiediensten.....	25
4.2 Zelfstandige adoptiedossiers.....	34
5. Erkenning en registratie	35

3. BINNENLANDSE ADOPTIE

1. Aanmelding	37
2. Voorbereiding	38
3. Maatschappelijk onderzoek	38
4. Geplaatste kinderen via een adoptiedienst	39

1. VLAAMS CENTRUM VOOR ADOPTIE

Het Vlaams Centrum voor Adoptie (VCA) speelt een centrale rol bij elke adoptieprocedure voor een minderjarig kind door (kandidaat-)adoptieouders die in Vlaanderen of Brussel wonen. Bij zowel de interlandelijke als de binnenlandse adoptie staat het VCA in voor het goede verloop van het proces.

De opdrachten van het VCA zijn zeer uiteenlopend. Naast de erkenning en subsidiëring van adoptievoorzieningen is er de individuele begeleiding van (kandidaat-)adoptieouders, de algemene informatieverstrekking, het geven van inzage aan geadopteerden, het samenwerken voor en met partners en de buitenlandse missies en delegaties in het kader van (al dan niet opgestarte) kanalen.

1. Informatieverstrekking

Het VCA is voor Vlaanderen het eerste aanspreekpunt voor iedereen die informatie wil over binnenlandse of interlandelijke adoptie van minderjarigen. Deze informatieverstrekking is een belangrijk deel van de werking. De grootste doelgroep zijn de kandidaat-adoptieouders. Zij willen zowel algemene informatie bij het opstarten van een adoptieprocedure, als nadien tijdens hun individueel adoptieproject. Daarnaast komen er ook vragen van geadopteerden, pers, adoptieouders, afstandsouders, studenten en binnenlandse en buitenlandse autoriteiten.

De informatieverstrekking aan kandidaat-adoptieouders gebeurt voornamelijk door het verspreiden van informatiebrochures en het aanbod van informatie op de website. Er zijn 3 verschillende brochures beschikbaar voor kandidaat-adoptieouders. Afhankelijk van hun vraag krijgen ze de algemene informatiebrochure voor een binnenlandse en buitenlandse adoptie van een ongekend kind.

Nieuwe kandidaat-adoptieouders worden sinds 2013 zeer gefaseerd geïnformeerd. Ze krijgen bij elke nieuwe stap van hun procedure de informatie die voor hen op dat ogenblik relevant is. Er worden ook herinneringen gestuurd als kandidaat-adoptieouders niet tijdig de volgende stap zetten (bevestigen na de infosessie binnen

60 dagen, indienen verzoekschrift binnen het jaar na voorbereiding, ...). In 2016 kregen geschikt verklaarde kandidaat-adoptieouders (die nog geen bemiddelingsovereenkomst hadden) ook een brief omdat de adoptiediensten voor enkele specifieke landen en kindprofielen adoptieouders zochten. Zo probeert het VCA deze kandidaten verder op de hoogte te houden van de evoluties bij de adoptiediensten.

Naast de schriftelijke informatie verzorgt het VCA het luik 'Adoptie' op de website van Kind en Gezin, dat zich tot een ruimer publiek richt. In 2015 kwam er een volledig nieuwe versie online en sinds juli 2015 verspreidt het VCA ook een nieuwsbrief. Ieder kwartaal kan iedere geïnteresseerde zo de recentste ontwikkelingen volgen over adoptie. Inschrijven kan eenvoudig via de website van Kind en Gezin en ondertussen hebben 1140 mensen zich geabonneerd op deze nieuwsbrief. Tegelijk met de nieuwsbrief startte het VCA in 2015 ook met een Facebookpagina om ook op die manier zoveel mogelijk mensen te bereiken, deze pagina heeft 532 volgers. Tenslotte schrijft het

VCA ieder kwartaal 1 of meerdere artikels in het VAG-magazine over een actueel thema. Het verspreiden van informatie gebeurt dus op veel verschillende manieren zodat zoveel mogelijk (kandidaat-)adoptieouders, geadopteerden, geboorteouders, andere betrokkenen en geïnteresseerden bereikt kunnen worden.

Het VCA biedt daarnaast telefonische permanentie en trajectbegeleiding.

De trajectbegeleiders verzorgen de telefoonpermanentie gedurende 4 halve dagen per week. De schriftelijke vragen die per post of per e-mail worden gesteld, door zowel (kandidaat-)adoptieouders, geadopteerden, erkende organisaties en andere overheidsinstanties, beantwoorden de trajectbegeleiders zo snel als mogelijk.

Daarnaast verwerken ze de aanmeldingen voor binnenlandse en buitenlandse adoptie, contacteren ze de kandidaat-adoptieouders bij iedere procedurestap en registreren ze de bemiddelingskeuze (via een adoptiedienst of zelfstandige adoptie). Ze volgen de dossiers zoveel mogelijk digitaal op zodat een snelle afhandeling van vragen en acties met

betrekking tot de adoptiedossiers mogelijk is. In het kader van de verdere digitalisering werd in 2016 verder gegaan met het inscannen en bewaren van lopende dossiers in een digitale bibliotheek. Na afronding van de adoptie, kunnen deze digitale dossiers automatisch gearchiveerd worden, wat een inzage voor de geadopteerde in de toekomst gemakkelijker zal maken.

2. Inzage van adoptiedossiers

Interlandelijke adoptie

Met de inwerkingtreding van het besluit van de Vlaamse Regering betreffende het inzagerecht en de bemiddeling bij interlandelijke adoptie van 22 maart 2013 konden interlandelijk geadopteerden hun recht op inzage in hun adoptiedossier in de praktijk opeisen. Het verlenen van die inzage is 1 van de opdrachten van de Vlaamse adoptieambtenaar. In het licht daarvan moet iedereen die in het bezit is van een adoptiedossier van een derde een kopie aan de Vlaamse adoptieambtenaar bezorgen, zodat deze kan instaan voor de bewaring en eventuele inzage.

In het kader van deze opdracht werd in 2016 verder gewerkt aan het inscannen van alle (oude) adoptiedossiers om hen zo digitaal te bewaren. Het inzagerecht kan daardoor ook in de verre toekomst blijvend gewaarborgd worden. In 2016 werden 993 dossiers ingescand. Het gaat om dossiers van adoptiediensten die niet langer bestaan maar waarvan de dossiers werden overgenomen door nu nog erkende adoptiediensten. Het betreft de vroegere adoptiediensten 'De Vreugdezaaiers', 'Hogar Para Todos', 'Interadoptie' en 'Adoptiewerk Vlaanderen'. Naast het digitale dossier blijft ook het originele dossier bewaard indien de geadopteerde de originele foto's of documenten wil bekijken.

Wanneer geadopteerden inzage vragen in hun dossier, gaat het VCA na of het dossier in haar bezit is. Dit is niet altijd het geval. Soms is het dossier wel aanwezig maar bestaat het uit zeer weinig documenten die geen antwoord bieden op de vragen van betrokkenen. Het VCA stelt alles in het werk om de geadopteerden verder te helpen. Hiervoor worden andere diensten gecontacteerd zowel in het binnenland (familierechtbanken, rijksarchief, de Franse

gemeenschap, ...) als in het buitenland (weeshuizen, autoriteiten, ...). Bij elk contact met buitenlandse overheden wordt het belang van dit inzagerecht benadrukt met wisselend resultaat. In het kader van de inzagevragen werd in 2016 met Dienst Vreemdelingenzaken een werking uitgebouwd zodat het VCA ook documenten uit hun archieven kan opvragen. Zij beschikken echter over oudere dossiers en over de dossiers van kinderen die indertijd naar België kwamen via SAVE. In 2016 werden de adoptie-archieven van de Broeders van Liefde aan het VCA overgedragen. Broeder René bemiddelde in het verleden voor adopties uit Rwanda bij privé-adopties, bij adopties met de adoptiedienst 'Zonder Grenzen' en voor adopties uit Frankrijk en voor de centrale autoriteit van de Franstalige Gemeenschap (ACC). In 2016 was er een overleg tussen het VCA en ACC (Autorité Centrale Communautaire) over omgang met inzage- en rootsvragen.

In 2016 werd het VCA door 34 interlandelijk geadopteerden (of hun wettelijke vertegenwoordiger) gecontacteerd om inzage te krijgen in hun adoptiedossier. Daarnaast vroegen 22 (métis)kinderen die indertijd naar België kwamen via SAVE (een instelling die voor

opvang zorgt van métiskinderen in Rwanda) inzage in hun dossier. Van de geadopteerden kregen 15 deze inzage, 14 van de 22 personen die via SAVE naar België kwamen, kregen ook inzage in hun dossier. Er werd 1 geadopteerde doorverwezen naar de adoptiedienst die destijds instond voor de bemiddeling. Indien zij dit wenste, kon zij daarna opnieuw het VCA contacteren. Er werden 5 personen die via SAVE naar België kwamen doorverwezen naar (ACC) aangezien deze personen in het Waalse landsgedeelte woonden.

Voor 2 van bovenstaande geadopteerden kwamen een tweede keer bij het VCA langs, dit naar aanleiding van de archieven van Broeder René (Rwanda) die dit jaar werden vrijgegeven.

Voor 18 geadopteerden kon niet voldaan worden aan de vraag. Bij 5 van hen was er geen dossier beschikbaar; aan 6 van hen werd extra informatie gevraagd maar de geadopteerden gaven geen gevolg aan deze vraag; 4 geadopteerden gingen niet in op voorstel van afspraak; voor 3 geadopteerden zoekt het VCA in 2017 nog verder naar een dossier. Voor 3 personen die via SAVE naar België kwamen, kon (nog) niet voldaan worden aan

de vraag. Omdat 2 van deze personen niet in gingen op voorstel van afspraak, en de derde vraag ontving het VCA pas eind 2016 en het dossier werd nog niet ontvangen in 2016.

De geadopteerden waren afkomstig van Chili (2), China (1), Colombia (3), El Salvador (1), de Filipijnen (1), India (6), Kazachstan (1), Madagascar (1), Roemenië (1), Rusland (1) Rwanda (14 geadopteerden en 22 via SAVE) en Vietnam (2).

Bij de inzage in het dossier kan iedere geadopteerde een vertrouwenspersoon meebrengen. De geadopteerden krijgen ook telkens de mogelijkheid om inzage te krijgen in aanwezigheid van iemand van Steunpunt Adoptie. Zij kunnen dan ook na inzage psychosociale ondersteuning bieden. Er kregen 11 geadopteerden inzage in aanwezigheid van Steunpunt Adoptie.

Binnenlandse adoptie

Op 20 maart 2015 wijzigde het Vlaams Parlement het decreet van 3 mei 1989 houdende erkenning van adoptiediensten en het decreet van 20 januari 2012 houdende regeling van interlandelijke adoptie van

kinderen. Door deze wijziging die op 19 april 2015 in werking trad, kreeg het VCA via de Vlaamse adoptieambtenaar de bevoegdheid om ook van alle binnenlandse adoptiedossiers een kopie te bewaren. De Vlaamse adoptieambtenaar kreeg hierin de opdracht om ook inzage te verlenen in de binnenlandse adoptiedossiers en bijstand te verlenen aan geadopteerden die op zoek zijn naar gegevens over hun adoptiedossier.

De artikelen 27 en 28 van het besluit van de Vlaamse Regering van 19 april 2002 betreffende adoptiediensten die bemiddelen voor binnenlandse kinderen blijven ook gelden.

De dossiers moeten door de adoptiediensten bewaard blijven en zijn bij de dienst toegankelijk via de coördinator. De betrokkenen kunnen toegang krijgen tot het dossier, rekening houdend met de bescherming van de privacy

De vraag tot inzage in het adoptiedossier werd door 8 binnenlands geadopteerden gesteld. Hiervan kreeg 1 geadopteerde inzage bij het VCA, en dit in samenhang met Steunpunt Adoptie.

Er werden 5 geadopteerden doorverwezen naar de adoptiedienst 'Adoptiehuis'.

Aan 1 geadopteerde werd bijkomende informatie opgevraagd, maar de geadopteerde gaf geen gevolg aan onze vraag; en 1 inzagevraag werd gesteld door een derde, en niet door de geadopteerde zelf (of zijn wettelijke vertegenwoordiger).

Voor 2 geadopteerden was de vraag zo summier dat het niet duidelijk was of het om een binnenlandse of buitenlandse adoptie ging. Op de vraag van het VCA naar meer informatie werd niet ingegaan.

3. Rootsvragen

De vraag tot inzage die geadopteerden stellen, is vaak gekoppeld aan een meer uitgebreide vraag naar informatie over hun roots of herkomst en soms zelfs aan een zoektocht naar de biologische familie.

Het Rijksregister werd voor 47 zoektochten, omkaderd door Adoptiehuis in Antwerpen, geraadpleegd.

In 2016 werd het VCA betrokken bij 32 zoekvragen. Het ging dan zowel om binnenlands geadopteerden als geadopteerden uit het buitenland.

Via het Zoekregister kwam 1 vraag en 1 keer kwam de vraag via Steunpunt Adoptie. In 6 gevallen werd het VCA rechtstreeks vanuit het buitenland gecontacteerd (VS, 2 keer uit Nederland, Frankrijk, Roemenië en Zuid-Korea). Deze 6 families uit het buitenland waren op zoek naar hun (mogelijks) geadopteerde familieleden in België.

Buitenlands geadopteerden stelden 16 keer de vraag (Zuid-Korea, Kazachstan, Brazilië, Chili, Haïti, 3 uit India, Madagascar, 2 uit Roemenië, 2 uit Rwanda, 1 via SAVE, Somalië, Sri Lanka).

Van de binnenlands geadopteerden of hun adoptiefamilie kwamen 7 vragen. In 2016 kregen we geen vragen van binnenlandse geboorteouders. Er was 3 keer een familielid uit België op zoek naar zijn of haar binnenlands geadopteerde broer of zus, 1 keer kwam de vraag van de adoptieouders en 3 keer stelde de binnenlands geadopteerde de vraag zelf.

Het VCA werd 1 keer gecontacteerd door een persoon uit België die op zoek was naar een mogelijks geadopteerd familielid in het buitenland.

In het kader van roots was er in 2016 overleg met de organisatie Rwanda en Zoveel Meer. Ook was er overleg tussen Steunpunt Adoptie, Adoptiehuis en het VCA rond de omgang met inzage-en zoekvragen.

4. Gedwongen adoptie

In december 2014 startte het Vlaams Parlement met verschillende hoorzittingen over het thema gedwongen adopties. Bij gedwongen adopties, veelal in de jaren '50 tot in de jaren '80 ondervonden zwangere vrouwen druk om hun baby af te staan voor adoptie. Naar aanleiding van deze hoorzittingen werd in 2015 een expertenpanel opgericht door de Vlaamse adoptieambtenaar, op vraag van Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Jo Vandeurzen. Het expertenpanel kreeg in de resolutie van het Vlaams Parlement daarbij enkele specifieke opdrachten. In navolging hiervan werd in 2016 een

tentoonstelling 'Adoptie: tussen avontuur en kwetsuur' georganiseerd door het Ghislain Museum te Gent in samenwerking met het VCA.

Op vraag van minister Jo Vandeurzen werd in het najaar van 2015 een afstammingswerkgroep opgericht. Tijdens en na het expertenpanel werd duidelijk dat de vragen rond gedwongen adopties ook vragen opriepen rond andere Afstammingskwesies zoals kinderen geboren sous x, kinderen geboren na anonieme donoren, ...

De werkgroep Afstamming onderzoekt hoe tegemoet kan worden gekomen aan deze vragen. In 2016 maakte deze werkgroep werk van de concrete uitwerking van de beleidsaanbevelingen. Hierbij raadpleegden ze in eerste instantie de schriftelijke adviezen van de stakeholders en nodigden ze binnenlandse initiatieven en buitenlandse expertise uit, waaronder het Conseil National d'Accès aux Origines Personnelles (CNAOP, Frankrijk), Stichting Fiom (Nederland) en National Gamete Donation Trust (NGDT, VK). Daarnaast werden het agentschap Zorg en Gezondheid,

de privacy-commissie en de Centra voor Menselijke Erfelijkheid geconsulteerd voor de nodige kennis ter zake. Hier kwam een eerste concepttekst 'Afstammingscentrum en DNA-databank' uit voort, die vervolgens aan de hand van rondetafelgesprekken aan de belanghebbenden werd voorgelegd.

Het afstammingscentrum moet in eerste instantie een plaats worden waar iedereen met afstammingsvragen terecht kan. De werkgroep pleit ervoor dat het een laagdrempelig en bereikbaar initiatief wordt met de nodige expertise. Hieraan gekoppeld zal een DNA-databank worden opgericht waarin de rechtstreeks betrokkenen (geadopteerden en geboorteouders; donoren en kinderen geboren uit gameetdonatie) vrijwillig hun DNA kunnen afstaan met het oog op matching. Dit alles zal steeds gebeuren met de nodige psychosociale begeleiding.

In 2017 zullen de werkzaamheden van de werkgroep doorlopen om het afstammingscentrum en de DNA-databank concreet vorm te geven.

5. Partners

Het VCA heeft zowel in België (Vlaanderen) als in het buitenland verschillende partners waarmee wordt samengewerkt om adopties te realiseren en op te volgen. Het VCA heeft een belangrijke opdracht in het toezicht op de erkende diensten en staat ook in voor de subsidiëring van de verschillende diensten; zie **tabel 1.1.**

Toegekende subsidies	
Steunpunt Adoptie	
Basissubsidie	505 781,33
Diensten voor maatschappelijk onderzoek	
Basissubsidie per DMO	292 635,62
Interlandelijke adoptiediensten	
Basissubsidie per adoptiedienst	101 370,00
Bijkomende subsidies voor lopende kanalen en nieuwe inlichtingendossiers (alle diensten samen)	76 027,50
Uitvoering Vlaams intersectoraal akkoord per adoptiedienst	5 267,63
Facultatieve subsidie nazorrapporten, nazorg- en rootsvragen	92 869,98
Afwerking overgenomen dossiers China	
Facultatieve subsidie	1 715,04
Binnenlandse adoptiediensten	
Facultatieve subsidie	34 918,32
Personeelskosten binnenlandse adoptiesdienst	
Subsidie aan initiatiefnemers die personeelsleden tewerkstellen in een gewezen Derde Arbeidscircuit (DAC-statuut)	31 025,42
Facultatieve personeelsubsidie <	221 346,51
GESCO regularisatie	64 614,60
Opdrachten binnenlandse adoptiedienst	
Forfaitaire subsidie	53 639,39
Maatschappelijke onderzoeken binnenlandse adoptie	
Facultatieve subsidie	4 321,46
Vorming en voorbereiding kandidaat-adoptanten (Gents Adoptiecentrum)	
Facultatieve subsidie	6 895,00

1.1 Toegekende subsidies aan erkende diensten of projecten, soort subsidie - 20116
Bron: VCA

Met de verschillende erkende diensten was er in 2016 regelmatig overleg zowel over de bestaande als over de toekomstige werking. Er werd 2 maal een groot adoptieoverleg georganiseerd voor de volledige adoptiesector. Tijdens het tweede groot adoptieoverleg werd er een vormingsdag georganiseerd rond diversiteit door het agentschap Integratie en Inburgering. Het VCA gaf ook verschillende keren een vorming aan externe partners zoals familierechters en advocaten.

5.1 Het Raadgevend Comité

De leden van het Raadgevend Comité zijn vertegenwoordigers van adoptieouders, geadopteerden, voorzieningen en werknemers van voorzieningen. Daarnaast zijn er 4 leden aangesteld als onafhankelijke deskundigen.

Mevrouw Nicole Vliegen is voorzitter en zij wordt bijgestaan door 2 ondervoorzitters, mevrouw Inge Demol, directeur van Steunpunt Adoptie en meneer Joshi Janssen, vertegenwoordiger van geadopteerden.

Het Raadgevend Comité kwam in 2016 vijfmaal samen. Het VCA neemt deel aan de vergaderingen via aanwezigheid van

de Vlaamse adoptieambtenaar en door de ondersteuning van een secretaris die instaat voor verslaggeving.

Het werkjaar van het Raadgevend Comité loopt van 1 september tot 31 augustus. In 2016 werden er 5 vergaderingen georganiseerd, op 5 januari, 5 februari, 18 april, 12 en 26 september. Het Raadgevend Comité bracht adviezen uit over het ontwerpbesluit betreffende de voorbereiding bij adoptie, de nazorg bij interlandelijke adoptie, de (spel)regels bij het kanaalonderzoek en het inzagerecht van buitenlands geadopteerden en over de ethische commissie.

5.2 Steunpunt Adoptie vzw

Steunpunt Adoptie is erkend voor de periode van 1 januari 2013 tot 31 december 2017. Naast de organisatie van de infosessie en de voorbereiding voor nieuwe kandidaat-adoptieouders heeft Steunpunt Adoptie een belangrijke rol inzake nazorg en vorming.

Zij bieden ondersteuning en nazorg aan alle partijen van de adoptiedriehoek: geadopteerden, (kandidaat-)adoptieouders en afstandsouders. Verder staan zij in voor het ontwikkelen van

expertise en het aanbieden van vorming aan hulpverleners binnen en buiten de adoptiesector.

Het VCA had 4 keer overleg met de coördinator van Steunpunt Adoptie. Hierin wordt stilgestaan bij de werking van Steunpunt Adoptie op het vlak van voorbereiding en nazorg en worden voorstellen tot verbetering uitgewerkt

5.3 Diensten voor maatschappelijk onderzoek

Sinds 2014 waren er 3 diensten voor maatschappelijk onderzoek erkend, 1 per werkingsgebied. Alle diensten voor maatschappelijk onderzoek (DMO's) maakten deel uit van een centrum voor algemeen welzijnswerk (CAW). Voor het werkingsgebied Antwerpen-Limburg was het CAW Limburg erkend van 1 januari 2013 tot 31 december 2017. Het CAW Brussel was erkend voor diezelfde periode voor het werkingsgebied Vlaams-Brabant-Brussel. CAW Oost-Vlaanderen kreeg de erkenning voor het werkingsgebied Oost- en West-Vlaanderen voor de periode van 1 januari 2014 tot 31 december 2017. Eind 2016 beëindigden CAW Limburg en CAW Oost- en West-Vlaanderen hun activiteit als DMO en

nam het CAW Brussel deze opdracht op voor heel Vlaanderen.

Er was tweemaal overleg met de coördinatoren van de diensten voor maatschappelijk onderzoek over de concrete werking van de diensten. Afspraken die op dit overleg gemaakt worden, worden opgenomen in het draaiboek. Ter voorbereiding van de gewijzigde regelgeving binnenlandse adoptie waarbij de DMO in zal staan voor de screening van kandidaten voor een binnenlandse adoptie, werden er in 2016 verschillende overlegmomenten georganiseerd. Zo was er in 2016 een overleg tussen de DMO 's en de binnenlandse adoptiediensten, een overleg tussen de DMO 's en de buitenlandse adoptiediensten en een overleg tussen de DMO 's en Steunpunt Adoptie.

5.4 Adoptiediensten voor interlandelijke adoptie

De 3 bestaande adoptiediensten - Ray of Hope, Het Kleine Mirakel en Flanders Intercountry Adoption Care (FIAC-Horizon) - hebben een erkenning die loopt van 1 juli 2013 tot en met 30 juni 2018.

Naast de basissubsidie ontvangen de adoptiediensten van de (kandidaat-) adoptieouders een bijdrage als prestatievergoeding voor hun werking. Ook voor de eerste nazorg betalen de adoptieouders een bijdrage.

Met de 3 coördinatoren van de adoptiediensten werd er 4 keer overlegd over de dagelijks werking. Eenmaal werd met de 3 adoptiediensten apart overlegd over hun herkomstlanden (zowel lopende kanalen als kanalen in prospectie).

Samen met de adoptiediensten vond er in het voorjaar van 2016 een tweede informatieavond plaats voor alle betrokken kandidaat-adoptieouders met een contract voor Ethiopië, dit waren zowel de mensen met een goedgekeurde matching als degenen die een contract voor Ethiopië hadden afgesloten met 1 van de diensten. Alvorens de schorsingsbeslissing rond Ethiopië formeel te maken, vond er een overleg plaats tussen het VCA en de 2 adoptiediensten die werkzaam zijn in Ethiopië. De adoptiediensten organiseerden naar aanleiding hiervan een informatieavond

voor de kandidaat-adoptieouders met een contract.

Voor de kandidaat-adoptanten met een contract voor Oeganda werd naar aanleiding van de schorsingsbeslissing ook een informatieavond georganiseerd.

5.5 Adoptiediensten voor binnenlandse adoptie

In 2016 waren er nog 2 erkende adoptiediensten, namelijk het Gents Adoptiecentrum en het Adoptiehuis. Vanaf 1 december 2016 werd het Adoptiehuis erkend als enige dienst voor binnenlandse adoptie in Vlaanderen en kon de voorziene subsidie voor de binnenlandse dienst ingaan. Tot 1 december 2016 konden de binnenlandse adoptiediensten een facultatieve subsidie vragen voor de begeleiding van geboorteouders, informatiegesprekken met afstandsouders bij adoptie van een gekend kind, maatschappelijk onderzoek naar de weigering van de afstandsouder en maatschappelijk onderzoek naar de maturiteit van het kind. Vanaf 1 december 2016 zijn deze opdrachten ook opgenomen in de voorziene subsidie van de

binnenlandse adoptiedienst. In 2016 werd het onderzoek naar de geschiktheid van kandidaat adoptiegezinnen niet meer uitgevoerd door de binnenlandse adoptiediensten, maar opgenomen door de diensten voor maatschappelijk onderzoek. Sinds 24 maart 2016 wordt de voorbereiding van kandidaten georganiseerd door Steunpunt Adoptie.

Het VCA had in 2016 één afzonderlijk overleg met de coördinatoren van de binnenlandse adoptiediensten. Tijdens dit overleg werd vooral ingegaan op de komende wijzigingen in de reglementering. Ter voorbereiding van de invoering van de nieuwe reglementering organiseerde het VCA ook overleg met de coördinatoren van de binnenlandse adoptiediensten en de buitenlandse adoptiediensten met de coördinatoren van de dienst voor maatschappelijk onderzoek en Steunpunt Adoptie

5.6 Andere partners

Het VCA erkent 2 trefgroepen, 'Wat Nu?' en de 'Vereniging voor Adoptiekind en Gezin (VAG)'.

'Wat Nu?' kreeg een erkenning tot 31 december 2017 en de 'Vereniging voor Adoptiekind en Gezin' kreeg een erkenning tot 31 juli 2020. Zij werden ook telkens uitgenodigd voor het groot adoptieoverleg.

In 2016 was het VCA aanwezig op de Dag van Adoptie van Vereniging voor Adoptiekind en Gezin.

Het VCA had ook een overleg met Te Awa, een feitelijke vereniging die bestaat uit geadopteerden en aan belangenverdediging doet. Ook met de belangengroep 'Rwanda en zoveel meer' was er een overleg.

5.7 Projecten

Naast de erkende voorzieningen ondersteunde het VCA in 2016 ook een project met betrekking tot adoptie.

Vorbereiding en vorming binnenlandse adoptie - Gents Adoptiecentrum

Kandidaat-adoptieouders die willen adopteren via een binnenlandse adoptiedienst maar ook

diegene die een zelfstandige adoptie van een gekend kind (meestal kind van de partner) willen realiseren, moeten een voorbereiding volgen. Tot in 2014 werd deze voorbereiding opgenomen door de vzw EVA-vorming. Deze vzw werd opgericht door de 5 binnenlandse adoptiediensten om de voorbereiding van kandidaat-adoptieouders voor binnenlandse adoptie te organiseren.

In 2014 werd de regelgeving gewijzigd voor meemoeders waardoor zij vanaf 1 januari 2015 hun kinderen kunnen erkennen. Een adoptie is hier niet langer nodig en zij moeten dus geen voorbereiding meer volgen. Omdat hierdoor een groot deel van de werklust voor EVA-vorming verdwijnt, is er beslist hun werking stop te zetten. De resterende voorbereidingen werden in 2015 georganiseerd door de adoptiedienst Gents Adoptiecentrum die hiervoor een facultatieve subsidie ontving. Bij de invoering van de nieuwe regelgeving in 2016 werd deze opdracht opgenomen door Steunpunt Adoptie, die ook de voorbereiding voor interlandelijke adoptie organiseert

5.8 Andere Belgische overheden

De Commissie van Opvolging en Overleg kwam in 2016 tweemaal bijeen, één keer in het voorjaar en één keer in het najaar. Deze commissie bestaat uit de bevoegde centrale autoriteiten inzake adoptie, de dienst Vreemdelingenzaken, de Federale Overheidsdienst (FOD) Buitenlandse Zaken, de parketmagistraten, de familierechters en de kabinetten van de betrokken federale en gemeenschapsministers. Het VCA is overtuigd van de meerwaarde van dit overleg gelet op de vele evoluties in de verschillende beleidsdomeinen. Zo werd er in 2016 vergaderd over de nieuwe afspraken betreffende de samenwerking tussen de verschillende centrale autoriteiten in België.

Er was in 2016 tweemaal overleg met de Federale Centrale Autoriteit (FCA) over de opstart van 2 nieuwe kanalen (Kazachstan en VS), de moeilijkheden met de kanalen Oeganda en Ethiopië, de bevoegdheidsverdeling en de voorbereiding van de aanpassing van de Federale Wetgeving inzake adoptie. Daarnaast was er een overleg samen met de centrale autoriteit van de Franse gemeenschap (ACC)

over de werking in de verschillende kanalen waaronder DR Congo, Guinea en Cambodja. Verder was er regelmatig contact tussen centrale autoriteiten van de Vlaamse en Franse Gemeenschap.

In 2015 werd het Vlaams Centrum voor Adoptie via de Vlaamse adoptieambtenaar waarnemend lid van de Conseil Supérieur sur l'Adoption (COSA) bij de Franse Gemeenschap. De COSA fungeert als Raadgevend Comité voor de bevoegde autoriteit van de Franse Gemeenschap. Naast het VCA zijn o.a. ook de adoptiediensten van de Franse Gemeenschap, de geadopteerden, de adoptieouders, experts, de FCA, de raadgevers en directeuren van 'l'aide à la jeunesse', de magistraten vertegenwoordigd in dit orgaan. De COSA kwam in 2016 een vijftal keer samen.

Het VCA bleef in 2016 beroep doen op de FOD Buitenlandse Zaken in het kader van kanaalonderzoeken, missies, delegaties, individuele dossiers en specifieke problemen in landen van herkomst. De intensiteit van hun ondersteuning is sterk afhankelijk van de situatie in het land van herkomst. Daarnaast

vond er ook een overleg plaats tussen FOD Buitenlandse Zaken en het VCA in het kader van de problemen met Oeganda, een gezamenlijke aanpak van Ethiopië en Oeganda en de structurele werking tussen de verschillende actoren.

5.9 Andere Europese centrale autoriteiten

De jaarlijkse conferentie van Europese centrale autoriteiten ging in 2016 opnieuw niet door. Geen enkele van de betrokken landen kon middelen vrijmaken voor de organisatie. De pilootgroep, een groep centrale autoriteiten die op zoek gaat naar mogelijkheden om informatie op een vlotte manier uit te wisselen, kwam in 2016 tweemaal samen, in Parijs en Hamburg. Bij kanaalonderzoeken blijft het VCA regelmatig beroep doen op de Europese centrale autoriteiten om te delen in hun ervaringen met bepaalde landen van herkomst. Het VCA deelt ook informatie die zij verkrijgen via hun contacten in de herkomstlanden. Verder in 2016 ontvingen het ACC samen met het VCA de centrale autoriteit uit Guinea om de hervorming betreffende het adoptiebeleid in Guinea te bespreken.

5.10 Service Social International

De Service Social International (SSI) is een NGO die individuen, kinderen en families helpt die geconfronteerd worden met sociale problemen waarbij 2 of meer landen betrokken zijn ten gevolge van internationale migratie of verplaatsing. Voor het VCA is dit een onmisbare en belangrijke bron van samenwerking, vooral op het vlak van informatie betreffende de herkomstlanden. Zij stellen een uitgebreide informatiedatabank ter beschikking over de situatie in de verschillende landen over het specifiek adoptiebeleid en algemeen het kindbeschermingsbeleid. Ook rond de ontwikkeling van een visie op specifieke thema's is de input van de SSI zeer inspirerend.

5.11 Permanent bureau van Den Haag

Het permanent bureau van Den Haag staat mee in voor de uitvoering van het Haags Verdrag. Zij ondersteunen landen die willen toetreden tot dit verdrag en hun regelgeving en procedures eraan willen aanpassen. In 2016 werd er geen Special Commission georganiseerd in Den Haag. Deze vijfjaarlijkse algemene vergadering staat open voor alle landen die het verdrag van Den Haag hebben geratificeerd en biedt

een gelegenheid om te netwerken met andere centrale autoriteiten.

6. Buitenlandse delegaties en missies

In 2016 ondernam het VCA 3 missies naar het buitenland: Guinea, Oeganda en Ethiopië. Er werden 3 delegaties ontvangen uit herkomstlanden: tweemaal een delegatie uit Guinea en een delegatie uit Nigeria.

6.1 Missies

Guinea

In april 2016 ging het VCA op missie naar Guinea. Dit bezoek werd afgelegd in het kader van de lopende samenwerking. De Guineese centrale autoriteit vroeg tijdens het bezoek aan België van maart 2016 om een vorming te geven aan alle betrokkenen uit het adoptieveld in Guinea. Tijdens de missie naar Guinea werden de verschillende actoren in het adoptieveld bezocht.

Oeganda

Er kwam een schorsing in 2015 van het kanaal

Oeganda naar aanleiding van een brief van de FCA gericht aan Belgische rechtbanken. Begin 2016 kwam de aankondiging dat Oeganda overweegt om nieuwe wetgeving over adoptie goed te keuren waardoor kandidaat-adoptanten verplicht zouden zijn om minstens één jaar ter plaatse te blijven. Het VCA besliste na controle van de dossiers en een juridisch advies om nog een tiental dossiers af te werken. Het ging om dossiers van kinderen die in Oeganda al werden toegewezen aan Vlaamse kandidaat-adoptanten. Deze families kregen eind april de toestemming om af te reizen.

Vroeger dan verwacht trad de nieuwe wetgeving in voege, waardoor er een juridisch vacuüm ontstond en er een erg onzekere periode aanbrak voor de betrokken gezinnen met hun kinderen. Uiteindelijk kwamen 3 gezinnen voor langere tijd vast te zitten in Oeganda omdat hun dossier niet tijdig werd ingediend voor de rechtbank.

In september 2016 reisde het VCA af naar Oeganda om een oplossing voor deze ouders en hun adoptiekinderen te bewerkstelligen. In de loop van oktober 2016 kwam dan uiteindelijk toch het goede nieuws dat alle

kinderen en hun ouders Oeganda konden verlaten. Dankzij de inspanningen van de Belgische ambassade en FOD Buitenlandse Zaken kon het vertrek van de ouders en hun kinderen georganiseerd worden.

Ethiopië

Het kanaal Ethiopië werd eind 2015 geschorst omdat er vragen waren bij de zorgvuldigheid waarmee het sociaal onderzoek (achtergrond van kinderen) werd gevoerd. Eind 2015 kwam de beslissing om dossiers van alle toegewezen kinderen te laten onderzoeken door een extern onderzoeker, zodat er een bijkomende en grondige check van de adoptabiliteit en subsidiariteit kon gebeuren. Na afloop van dit onderzoek konden alle dossiers verder afgewerkt worden. Ondertussen bleef de schorsing van kracht omdat er uit het onderzoek een aantal onzorgvuldigheden aan het licht kwamen en niet alle twijfel heeft kunnen wegnemen. Zo konden de adoptiediensten dus geen nieuwe contracten meer afsluiten en slechts een beperkt aantal nieuwe dossiers van kandidaat-adoptanten met een contract mocht worden opgestart, dit onder strikte voorwaarden. Zo konden dossiers enkel met een extern onderzoek verderlopen.

In het voorjaar van 2016 besliste de bevoegde overheid in Ethiopië om zelf grondige hervormingen aan te vatten: zo was er een personeelwissel, strengere controles op weeshuizen, doorgedreven controle op elk kinddossier vooraleer Het Ministry of Women's, Children and Youth Affairs (MOWCYA) haar fiat gaf voor adoptie.

Hierdoor trad grote vertraging op bij afwerking van lopende dossiers.

In november 2016 werd een missie naar Ethiopië gepland, dit samen met de adoptiediensten Ray of Hope en FIAC Horizon vzw. De bedoeling van deze missie was tweeledig: enerzijds wou het VCA concrete afspraken maken over het verdere verloop en afhandeling van de lopende dossiers met een kindtoewijzing. Anderzijds wou het VCA ook meer informatie bekomen over de algemene situatie omtrent interlandelijke adoptie uit Ethiopië. Na het bezoek aan Ethiopië zien we dat de lopende dossiers met een kindtoewijzing hun voortgang vinden.

Voor de dossiers zonder kindtoewijzing werd er na de missie besloten dat de perspectieven minder goed waren aangezien er in Ethiopië eerst (nog verdere) hervormingen dienen plaats te vinden met betrekking tot interlandelijke

adoptie vooraleer er nieuwe kindtoewijzingen kunnen gebeuren

6.2 Delegaties

Delegatie Guinea

Er werd een Guineese delegatie ontvangen in maart en oktober 2016. Het VCA ontving de delegatie van Guinea telkens samen met de Franse gemeenschap. In maart 2016 werd dieper ingegaan op de hervormingen die men in Guinea tracht door te voeren. Er werd op 10 maart 2016 ook een dag overleg gepland met de Franse Centrale Autoriteit, de Guineese delegatie, de Franse Gemeenschap en het VCA in Parijs om het over het vervolg van deze hervormingen te hebben.

Het bezoek van oktober 2016 stond in het teken van de familiedag die de adoptiedienst die samenwerkt met Guinea, Het Kleine Mirakel, organiseerde. Tijdens deze familiedag ontmoette de delegatie verschillende geadopteerde kinderen uit Guinea.

Delegatie Nigeria

In september 2016 ontving het VCA een Nigeriaanse delegatie samen met de adoptiedienst FIAC-Horizon. Hierbij werd de proefperiode kritisch geëvalueerd en werden

verbetersuggesties aangereikt.

Het bezoek stond voornamelijk in teken van een ontmoetingsmoment met Nigeriaanse geadopteerde kinderen.

6.3 Ondersteuning programma's

Art. 20 §2, 22° van het decreet houdende regeling van de interlandelijke adoptie van kinderen dd. 20 januari 2012 geeft volgende opdracht aan het VCA:

'Ontwikkelen of ondersteunen van programma's in binnen- en buitenland die de doelstellingen ondersteunen van het Verdrag van Den Haag

van 29 mei 1993 inzake de internationale samenwerking en de bescherming van kinderen en van het Internationaal Verdrag van 20 november 1989 inzake de Rechten van het Kind, door België geratificeerd en goedgekeurd met de wet van 25 november 1991'.

In het kader van deze opdracht ondersteunde het VCA 2 buitenlandse programma's.

Aangaande de problemen in Ethiopische dossiers werd een onderzoekster aangesteld. De kosten voor de extra onderzoeken in de lopende kinddossiers werden opgenomen door het VCA. In 2016 werd hiervoor een bedrag van 6700 euro uitbetaald.

De bevoegde autoriteit in Haïti organiseerde in de loop van 2016 de week van het kind. Hierin wilde men de kinderen informeren over het kinderrechtenverdrag en hun daaraan verbonden rechten. Haïti heeft het moeilijk om de goede intenties met betrekking tot kindbescherming om te zetten in daden omwille van een tekort aan materiële, personele en financiële middelen. Om de autoriteiten in Haïti te ondersteunen heeft het VCA een bijdrage gedaan van 500 euro voor deze week van het kind in Haïti.

2. INTERLANDELIJKE ADOPTIE

Overzicht cijfers

	2005 ⁽¹⁾	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Aanmeldingen	626	884	831	597	592	560	351	312	324	319	352	426
Vorbereidingen ⁽²⁾	377	613	482	440	331	330	222	159	107	105	114	134
Tussenvonnissen		604	595	466	358	280	191	202	145	119	103	119
Maatschappelijke onderzoeken	288	403	500	601	362	327	303	190	162	127	96	125
Geschiktheidsvonnissen ⁽³⁾	233	297	428	422	297	221	154	106	103	64	67	76
Aangekomen kinderen	172	162	176	210	244	205	180	122	73	61	71	62
Erkenning en registratie ⁽⁴⁾		179	155	186	209	176	151	99	63	37	32	39

2.1 Overzicht cijfers interlandelijke adoptie

Bron: VCA

- (1) Op 1 september 2005 trad de nieuwe adoptiewet in werking waardoor de eerste erkenningen en registraties pas in 2006 gerealiseerd werden.
- (2) Het betreft de uitgereikte attesten van voorbereiding voor een eerste adoptie.
- (3) Het betreft het aantal door de familierechtbank uitgesproken geschiktheidsvonnissen die het VCA ontvangen heeft (voor 2016: ontvangen op 2 februari 2017. 2005 geeft een gecombineerd cijfer van beginseltoestemming met 24 geschiktheidsvonnissen na het in voege treden van de nieuwe wet in september 2005).
- (4) Het betreft het aantal registraties van de erkenningen van interlandelijke adopties waarover het VCA door de FCA werd ingelicht op 8 februari 2017.

1. Aanmeldingen

Sinds 24 maart 2016 worden de aanmeldingen voor binnenlandse adoptie en interlandelijke adoptie via een adoptiedienst samengenomen. Bijgevolg bestaat er geen onderscheid meer tussen aanmeldingen voor binnenlandse adoptie en interlandelijke adoptie. Het aanmeldingscijfer (426) voor 2016 ligt daarom beduidend hoger dan het aanmeldingscijfer (352) voor 2015. Dit komt omdat bij het aanmeldingscijfer voor 2016 zowel de binnenlandse als interlandelijke aanmeldingen zijn samengeteld.

Tabel 2.2 geeft een gedetailleerd overzicht weer van de verschillende type aanmeldingen.

	Aanmeldingen			
	2016		2017	
Aantal aanmeldingen	352	%	426	%
Waarvan				
- <i>alleenstaanden</i>	56	15,9	64	15,0
- <i>heterokoppel</i>	241	68,5	291	68,3
- <i>holebikoppel (M+M;V+V)</i>	55 (52;3)	15,6	71 (68;3)	16,6
en waarvan				
- <i>tweede en volgende adopties</i>	6	1,7	10	2,35
- <i>intrafamiliaal</i>	40	11,4	31	7,3

2.2 Aantal aanmeldingen van interlandelijke adoptie

Bron: VCA

In 2016 waren er 426 aanmeldingen voor adoptie via een adoptiedienst. Hiervan waren er 64 aanmeldingen van alleenstaanden, 291 aanmeldingen van heterokoppels en 71 aanmeldingen van holebikoppels (waarvan 68 mannenkoppels en 3 vrouwenkoppels).

2. Voorbereiding

Voor een overzicht van het aantal voorbereiding, zie tabel 3.2. Iedereen die een kind wil adopteren, moet een voorbereiding op adoptie volgen. Wie voor een tweede keer adopteert, moet de voorbereiding niet opnieuw volgen. In 2013 werd het instroombeheer ingevoerd. Dit betekent dat het aantal kandidaten dat kan starten met de procedure wordt afgestemd op het aantal kinderen dat nood heeft aan adoptieouders. Om ervoor te zorgen dat adoptiediensten op elk ogenblik voldoende, verschillende kandidaat-adoptieouders op hun wachtlijst hebben staan en op die manier voor elk kind een goede matching kunnen doen, heeft het Vlaams Parlement een gericht instroombeheer ingevoerd. Dit houdt in dat specifieke ouderprofielen sneller mogen doorstromen wanneer er nood is aan deze specifieke profielen.

Het aantal kandidaten dat in 2016 mocht doorstromen werd berekend op basis van het aantal geplaatste kinderen in de afgelopen 2 jaar, het aantal kandidaat-adoptieouders dat een attest van voorbereiding of geschiktheidsvonnis heeft maar geen

bemiddelingsovereenkomst en evoluties in de herkomstlanden. Het VCA bepaalde zo dat 239 kandidaat-adoptieouders mochten doorstromen. Dit betekent dat zij ofwel konden starten met de voorbereiding (eerste adopties) ofwel een duplicaat van hun attest konden krijgen om een verzoekschrift in te dienen bij de familierechtbank (tweede adopties).

De voorbereiding op adoptie werd in 2016 opnieuw verzorgd door Steunpunt Adoptie. Zij organiseren de voorbereiding voor mensen die een niet-gekend kind willen adopteren (via een adoptiedienst of zelfstandige adoptie), maar ook voor de kandidaat-adoptieouders die een kind van hun familie willen adopteren (intrafamiliale adoptie).

2.1 Voorbereiding op adoptie van een niet-gekend kind

Deze voorbereiding bestaat uit 2 delen: een infosessie en de verdere voorbereiding. Alle kandidaat-adoptieouders die voor een eerste keer adopteren, moeten twee infosessies volgen. De eerste infosessie duurt 4 uur en wordt georganiseerd voor grotere groepen. De tweede infosessie duurt eveneens 4 uur, maar wordt georganiseerd voor kleinere groepen. Hierdoor is het mogelijk om op een

interactieve wijze te werken met de deelnemers. De kandidaat-adoptieouders krijgen tijdens deze infosessies uitleg over de voorwaarden van België en van de landen van herkomst, de wachttijden, de kindprofielen en de mogelijkheid tot zelfstandige adoptie. Ze betalen hiervoor 25 euro en hebben na afloop 60 dagen tijd om te bevestigen of zij de voorbereiding willen verderzetten. In 2016 waren er 12 groepen infosessie deel 1 en 22 groepen infosessie deel 2. Daarbovenop werd voor 8 groepen infosessie deel 2 gegeven aan kandidaat-adoptieouders die reeds een eerste infosessie in het oude systeem voor interlandelijke of binnenlandse adoptie hadden gevolgd. In totaal melden 426 kandidaat-adoptanten zich aan voor de infosessie in 2016. Hiervan volgden 184 gezinnen (koppels of alleenstaanden) de nieuwe infosessiereeks, 180 gezinnen volgden infosessie deel 2. In totaal hebben dus 364 kandidaat-adoptieouders de infosessies gevolgd en 168 van deze families bevestigden binnen de termijn dat zij de voorbereiding wilden verderzetten.

In 2016 konden 136 gezinnen starten met de voorbereiding. Deze kandidaat-adoptieouders betaalden 250 euro voor de voorbereidingssessies waarvan

134 gezinnen voor een eerste adoptie uiteindelijk de voorbereiding afronden, 10 kandidaat-adoptieouders kregen een duplicaat van hun attest voor een tweede adoptie

Steunpunt Adoptie blijft de adoptiedriehoek, die ingaat op de verschillende relaties tussen de geboorteouders, de geadopteerde en de adoptieouders, als een rode draad doorheen het voorbereidingsprogramma gebruiken. Het tracht een zo realistisch mogelijk beeld te schetsen over de interlandelijke adoptie van een kind en informeert over het verloop van de procedure, de positie van het Haags Adoptieverdrag, rouwen en verlieservaring bij de betrokken partijen, hechting in het kader van adoptie en over opvoeding en identiteitsvorming bij een adoptiekind.

Sinds 2014 is er in de voorbereiding ook extra aandacht voor de adoptie van kinderen met specifieke ondersteuningsbehoeften aangezien een belangrijk deel van de geplaatste kinderen onder deze noemer vallen. Het gaat dan om oudere kinderen (+6 jaar), kinderen met een

medisch probleem (gespleten lip, hartproblemen, ontbrekende ledematen, ...), kinderen met een ontwikkelingsachterstand, kinderen met gedragsproblemen of een moeilijke achtergrond (geboren na verkrachting, mishandeling, ...) of om kinderen die samen met een broertje of zusje geplaatst worden (siblings).

2.2 Voorbereiding op een intrafamiliale adoptie

De voorbereiding op een intrafamiliale adoptie verloopt ook in 2 fasen: een eerste gesprek met het VCA en een voorbereiding door Steunpunt Adoptie. Na/bij de aanmelding moeten kandidaat-adoptieouders een vragenlijst invullen over de situatie van het te adopteren kind. In 2016 ontving het VCA 38 dergelijke vragenlijsten voor de adoptie van een kind van de familie. Deze aanvragen gaan uit van personen die een kind willen adopteren dat met hen verwant is en in het buitenland verblijft. Er gingen 23 kandidaat-adoptieouders in op de uitnodiging tot een individueel gesprek bij het VCA.

Tijdens dit gesprek lichtte het VCA hen de verplichte adoptieprocedure uitvoerig toe en werd er verder ingegaan op hun specifieke

adoptieproject. Nadien kregen zij een schriftelijke neerslag van dit gesprek waarin een eerste inschatting gegeven werd over de realiseerbaarheid van de geplande adoptie. Deze inschatting bestaat uit informatie over de adoptabiliteit van het kind (worden alle toestemmingen gegeven?), de subsidiariteit van de adoptie (zijn er geen andere oplossingen ter plaatse voor het kind?) en de specifieke situatie in het land van herkomst (voldoen de toekomstige adoptieouders en- kind aan de voorwaarden van het land, is een adoptiesamenwerking mogelijk met het land van herkomst, heeft het VCA ervaring met dit land?).

Als op basis van deze informatie blijkt dat het weinig zin heeft om de procedure verder te zetten omdat er zich problemen zullen voordoen verder in de procedure, dan worden de kandidaat-adoptieouders hierover ingelicht via deze inschatting. Zo vermijdt het VCA dat er hooggespannen maar onrealistische verwachtingen ontstaan bij het kind en/of bij zijn familie.

Op basis van de inschatting van het VCA beslissen de kandidaat-adoptieouders of ze de rest van de

procedure willen doorlopen of niet.

Als zij verder willen gaan dan verwijst het VCA hen door naar een voorbereidingsprogramma dat gegeven wordt door Steunpunt Adoptie. Hierin wordt vooral aandacht besteed aan de eigenheid van adoptie en de betekenis ervan voor de 3 betrokken partijen, nl. de geboorteouder(s), het adoptiekind en de adoptieouder(s), binnen deze specifieke adoptiecontext. Dit programma wordt een paar keer per jaar georganiseerd, rekening houdend met het aantal aanvragen. In 2016 ging het om 3 voorbereidingen op een intrafamiliale adoptie nl. in maart, juli en

december. Er werden 18 kandidaat-adoptieouders uitgenodigd, waarvan 16 gezinnen (koppels en alleenstaanden) het voorbereidingsprogramma voor een intrafamiliale adoptie hebben afgerond en een attest van voorbereiding ontvingen.

Sommige kandidaat-adoptieouders leven onbewust de Belgische regelgeving niet na door een adoptie te laten uitspreken in het land van herkomst voordat ze geschikt verklaard zijn. Voor deze kandidaat-adoptieouders bestaat de mogelijkheid om de adoptie te regulariseren. Dit betekent dat de Federale Centrale Autoriteit

(FCA) in uitzonderlijke omstandigheden de kandidaat-adoptieouders de toestemming kan geven om de Belgische adoptieprocedure (voorbereiding, maatschappelijk onderzoek en geschiktheidsvonnis) toch op te starten ook al is er al een vonnis uitgesproken in het land van herkomst. Na de geschiktheidsprocedure kan de FCA de adoptie toch erkennen. Dit is alleen mogelijk in het kader van intrafamiliale adopties die aan strikte voorwaarden voldoen. Er werd tweemaal advies gevraagd aan het VCA door de FCA omtrent de subsidiariteit en adoptabiliteit van het reeds geadopteerde kind.

3. Maatschappelijk onderzoek

In het kader van de geschiktheidsprocedure beveelt de familierechtbank een maatschappelijk onderzoek. Dit maatschappelijk onderzoek wordt uitgevoerd door 1 van de drie erkende diensten voor maatschappelijk onderzoek (DMO's) die bij besluit van de Vlaamse Regering hiervoor de aangewezen instanties zijn. Het VCA zorgt voor de toewijzing van de opdrachten aan de verschillende diensten. De werkwijze van de DMO's is neergeschreven in een draaiboek dat constant bijgestuurd en geoptimaliseerd wordt. Vanaf 2017 blijft er slechts één DMO (Brussel) over die verantwoordelijk zal zijn voor alle maatschappelijke onderzoeken.

Naast de opdrachten voor maatschappelijke onderzoeken staan de diensten ook in voor de actualisering van dit onderzoek wanneer kandidaat-adoptieouders een verzoek tot verlenging van hun geschiktheidsvonnissen indienen bij de familierechtbank. Dergelijke actualisering is enkel nog nodig als er wijzigingen zijn in het gezin van de kandidaat-adoptieouders die hun geschiktheid kunnen beïnvloeden. Als er geen wijzigingen zijn, dan kan het geschiktheidsvonnissen automatisch

met 2 jaar verlengd worden. Het VCA moet nagaan of een actualisering nodig is of niet. Dit onderzoek gebeurt aan de hand van het attest gezinssamenstelling, een vragenlijst in te vullen door de kandidaat-adoptieouders en enkele vragen aan de adoptiedienst. Het VCA maakt dan een attest op voor de rechtbank waarna ofwel een actualisatie van het maatschappelijk

onderzoek wordt opgestart, ofwel de geschiktheid automatisch wordt verlengd. Het VCA kreeg 45 vragen van de rechtbank voor dergelijke automatische verlenging in 2016. In 41 gevallen kon het VCA vaststellen dat er geen wijzigingen waren in het gezin, voor 4 gezinnen diende wel een actualisatie te gebeuren.

	Maatschappelijk onderzoek									
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
Negatief	95	54	69	81	38	38	29	18	21	
Risicofactoren	26	16	1	1						
Bijkomende gesprekken	9	1	4	1			1			
Uitstel ⁽¹⁾	35	31	30	20	21	17	19	12	13	
Uitstel voor 1, negatief voor 2				3		1	1			
Neutraal	16	4		1						
Positief	348	199	165	145	101	88	58	47	39	
Positief voor 1 specifiek kind	8		10	3	2	1	3	5	3	
Positief voor 1 ouder kind	1		1		1		1			
Positief voor kind met specifieke ondersteuningsbehoefte							1	1	1	
Positief voor 1 of 2	13	11	7	8	7	5	4	5	10	
Positief voor 1 of meer	4	1	1		1					
Positief voor 1, negatief voor 2 of meer		1	8	9	7	2	1	6	3	
Positief voor 2	15	18	15	15	6	7	7	4	4	
Positief voor specifieke kinderen	2	7		3	1				2	
Positief voor 3	1					1	1	1		
Stoppen ⁽²⁾	28	19	16	13	5	2	1	2		
Totaal	601	362	327	303	190	162	127	101	96	

2.3 Adviezen van de diensten voor maatschappelijk onderzoek

Bron: VCA

(1) Voor 2016 :uitstel van 6 maanden of 12 maanden.

(2) Na minstens 1 gesprek waarvan een rapport werd afgeleverd: zwangerschap, opschorting of stopzetting door kandidaat-adoptanten.

3.1 Verloop van het maatschappelijk onderzoek

Een maatschappelijk onderzoek wordt opgestart na een tussenvonnis van de familierechtbank waarin een dergelijk onderzoek wordt bevolen. In 2016 werden 119 tussenvonnissen uitgesproken. Bovendien werden ook 6 vonnissen uitgesproken waarin een aanvullend onderzoek werd bevolen. In totaal kregen de DMO's dus 125 opdrachten. Bovenop deze vonnissen kregen ze 4 vragen naar actualisering van het verslag na onderzoek door het VCA naar de wijzigingen in het gezin.

Een maatschappelijk onderzoek bestaat uit 4 gesprekken. In een vijfde adviesgesprek wordt het advies toegelicht aan de kandidaat-adoptieouders. Zij kunnen hierin materiële fouten rechtzetten. Inhoudelijke discussie is niet mogelijk, dit behoort tot de bevoegdheid van de rechtbank. Door dit extra gesprek wordt voorkomen dat kandidaat-adoptieouders een

eventueel negatief advies moeten lezen zonder toelichting.

Conform de regelgeving moet de DMO het onderzoek binnen de 2 maanden na het tussenvonnis afronden, maar dat is onmogelijk. Er verloopt meestal al enige tijd voordat de opdracht bij de DMO aankomt en zowel voor de kandidaat-adoptieouders als voor de DMO is het zelden mogelijk om de reeks van 4 gesprekken onmiddellijk aan te vatten. Dit, samen met de 2 teambesprekingen en de opmaak van het verslag, kan onmogelijk afgerond worden binnen de 2 maanden na het tussenvonnis.

De diensten stellen wel alles in het werk om, eenmaal het onderzoek gestart is, de termijn van 2 maanden te respecteren. De tijd tussen het eerste gesprek en de afronding van het onderzoek (het verslag) blijft dan ook onder de 60 dagen.

3.2 Adviezen

Het aantal afgewerkte maatschappelijke onderzoeken daalt lichtjes in vergelijking met 2015. Zo gaf de DMO 96 adviezen in 2016. Een deel van de maatschappelijke onderzoeken was al opgestart in 2015 en een deel zal pas in 2017 behandeld worden door de familierechtbank. Het aantal positieve adviezen voor het jaar 2016 bedraagt in totaal 64,6% (62 positieve adviezen) en daalt lichtjes in vergelijking met 2015 (-3,7%). Daarnaast kregen 21,8% van de kandidaat-adoptanten een negatief advies. Dit zorgt voor een lichte stijging van 4% in het aantal negatieve adviezen. Het aantal kandidaat-adoptieouders dat een uitstel als advies kreeg, steeg van 12 (11,8%) naar 13 (13,5%). De termijn van uitstel was ofwel 6 ofwel 12 maanden. Er werden geen maatschappelijk onderzoeken stopgezet of opgeschort op vraag van de kandidaat-adoptieouders zelf. In **tabel 2.3** staan alle adviezen op een rij.

3.3 Geschiktheidsvonnissen

Het geschiktheidsvonnis wordt uitgesproken door de familierechtbank. Het VCA ontvangt niet systematisch de vonnissen waarbij de rechtbank negatief oordeelt over de geschiktheid. Enkel de vonnissen waarin de geschiktheid wordt uitgesproken of bijkomende onderzoeken worden bevolen, moeten door de familierechtbank, via de FCA, aan het VCA gemeld worden. Er werden in 2016 toch

11 vonnissen van niet-geschiktheid bezorgd aan het VCA, telkens na een negatief advies van de dienst voor maatschappelijk onderzoek. In 2016 werden er 76 geschiktheidsvonnissen afgeleverd door de rechtbanken. In 2016 verkreeg 1 kandidaat een geschiktheidsvonnis na een procedure voor het Hof van Beroep. Er kregen 116 kandidaat-adoptieouders een automatische verlenging van hun geschiktheidsvonnis en 6 kandidaat-

adoptieouder kregen een verlenging na een actualisatie van het maatschappelijk onderzoek.

In **tabel 2.4** worden de geschiktheidsvonnissen weergegeven gekoppeld aan het advies dat de dienst voor maatschappelijk onderzoek gaf. Er werden 17 vonnissen uitgesproken waarin aanvullend onderzoek werd bevolen die gedetailleerd vermeld worden in **tabel 2.5**.

Beslissing familierechtbank⁽¹⁾

Beslissing familierechtbank ⁽¹⁾	Advies diensten voor maatschappelijk onderzoek										
	Negatief	Positief 1 kind	Positief, 1 of 2 kinderen	Positief voor 1, negatief voor 2 of 3	Positief voor 2	Positief voor 3	Positief, specifieke kinderen	Positief, 1 ouder	Uitstel	Attest automatische verlenging	Totaal
Geschikt, 1 kind	5	39		5			1		6		56
Geschikt, specifiek kind							3				3
Geschikt, 1 of 2 kinderen	1		9						1		11
Geschikt, 2 kinderen		1	1	2	1						5
Geschikt, 3 kinderen							1				1
Verlenging geschiktheidsvonnis	3	2	1								6
Automatische verlenging geschiktheidsvonnis	3	44	3	2	1	1			2	60	116
Totaal	12	86	14	9	2	1	5		9	60	198

2.4 Overzicht beslissingen familierechtbank, geschiktheid interlandelijke adoptie - 2016
Bron: VCA

(1) Vonnissen uitgesproken in 2016 waarvan het VCA op de hoogte werd gebracht tot 8 februari 2017

Aanvullende onderzoeken

Beslissing familierechtbank	Adviezen diensten voor maatschappelijk onderzoek			
	Negatief	Positief	Uitstel	Totaal
Aanvullend onderzoek	5	6	6	17
Aanvullend onderzoek na uitstel				
Totaal	5	6	6	17

2.5 Overzicht aanvullende onderzoeken familierechtbank, geschiktheid interlandelijke adoptie - 2016
Bron: VCA

4. Bemiddeling

De meeste kandidaat-adoptieouders doen een beroep op een adoptiedienst voor bemiddeling. Deze diensten werken met door het VCA goedgekeurde kanalen. Daarnaast probeert een beperkt aantal kandidaat-adoptieouders hun adoptie te realiseren via een zelfstandige adoptie. Dit geldt vooral voor de intrafamiliale adopties. Het VCA onderzoekt en beoordeelt alle zelfstandige adoptieprojecten.

4.1 Bemiddeling door erkende adoptiediensten

In 2016 werden 62 kinderen opgenomen in een adoptiegezin in Vlaanderen na bemiddeling door 1 van de 3 erkende adoptiediensten: Ray of Hope, FIAC-Horizon en Het Kleine Mirakel. Deze kinderen kwamen uit 14 verschillende landen. Naast de landen waarmee al een samenwerking bestaat, gaan deze diensten ook op zoek naar nieuwe herkomstlanden waar nood is aan adoptie. Dit gebeurt via kanaalonderzoeken.

Kanaalonderzoeken

Adoptiediensten die in een nieuw land een adoptiesamenwerking willen opzetten, hebben hiervoor toestemming nodig van het VCA. Het VCA verleent deze toestemming na het voeren van een kanaalonderzoek dat gebaseerd is op een uitgebreid inlichtingendossier van de adoptiedienst. Een kanaalonderzoek houdt een grondige analyse in van de wetgeving en de plaatselijke procedures die worden getoetst aan het Haags Adoptieverdrag en de Belgische adoptiewetgeving. Daarnaast worden de betrokken organisaties en contactpersonen onderzocht en worden de financiële transacties, die nodig zijn om een adoptie tot stand te brengen, doorgelicht. Het voeren van kanaalonderzoeken gebeurt altijd in samenwerking met verschillende externe partners (FOD Buitenlandse Zaken, NGO's, andere centrale autoriteiten, ...) en met de betrokken buitenlandse instanties, zoals de bevoegde autoriteit van het land van herkomst. Vooral voor de landen die het Adoptieverdrag van Den Haag (nog) niet ratificeerden, moet er vaak lang gewerkt worden aan een procedure

die alle garanties kan bieden die onze Belgische wetgeving vereist. Af en toe is een bezoek ter plaatse van het VCA ook nodig voordat een kanaalonderzoek kan worden afgerond.

De procedure voor het starten van een nieuw kanaal verloopt in verschillende fases:

- De adoptiedienst vraagt toestemming om prospectie te doen in een bepaald land.
- Het VCA verleent toestemming voor de prospectie, tenzij het onmiddellijk al tegenindicaties kan geven (bv. moratorium wegens wetswijzigingen ter plaatse, zware ramp die adopties voorlopig uitsluiten, ...).
- Verschillende adoptiediensten kunnen in 1 land tegelijk prospectie doen.
- De adoptiedienst legt vervolgens de regelgeving voor aan het VCA die een niet bindend advies geeft hierover.
- Na het advies van het VCA, beslist de adoptiedienst of zij een inlichtingendossier samenstelt met onder meer informatie over hun contactpersonen, de procedure ter plaatse, hun reisverslag, ... Dit inlichtingendossier dienen zij in bij het VCA.

- Het VCA voert een kanaalonderzoek uit en beoordeelt het kanaal.
- Als de beoordeling positief is, geeft het VCA een voorlopig akkoord aan de adoptiedienst en de toelating om een aantal proefdossiers op te starten via dat bepaalde kanaal.
- Na afronding van 1 proefdossier en 3 kindtoewijzingen, kan de werking door het VCA geëvalueerd worden op basis van de ervaring van de adoptieouders, de adoptiedienst, de FCA en het VCA. Als de evaluatie positief is, kan het VCA een definitieve goedkeuring van het kanaal geven waarna de adoptiedienst een wachtlijst kan aanleggen.

De adoptiediensten dienden in 2016 in totaal 8 nieuwe aanvragen in om kanaalprospectie te doen. Het VCA gaf voor die 8 landen toestemming om te starten met prospectie. Er werden geen prospecties geweigerd. Voor 6 landen liep de prospectie verder uit vorige jaren. Er werden 3 nieuwe inlichtingendossiers ingediend door de adoptiediensten en 1 ervan loopt verder in 2016.

Het VCA verleende een voorlopig akkoord voor 2 kanalen (1 in Kazachstan en 1 in Bhutan). In 2016 kon er 2 samenwerkingen definitief goedgekeurd worden. De samenwerking met Oeganda werd in 2016 stopgezet omwille van de wijziging van de wetgeving. Er waren 12 landen in proeffase voor 2016 waarvan proeffase nog niet kon worden afgerond.

In totaal waren er 12 landen met lopende kanalen in 2016 (Marokko, Ethiopië, China, India, Burkina Faso, Sri Lanka, Polen, Kenia, Oeganda-Oasis, Guinea, Filipijnen, Sri Lanka en Thailand). Uit Sri Lanka is al meer dan 3 jaar geen toewijzing meer gebeurd, waardoor dit land niet langer meetelt voor subsidiëring. Er zijn wel nog Vlaamse dossiers lopend. Kenia schortte al zijn adopties op in 2014 waardoor er in 2016 geen nieuwe dossiers werden opgestart.

In totaal liepen er in 24 landen Vlaamse adoptiedossiers.

In **tabel 2.6** volgt een overzicht van alle kanalen per adoptiedienst.

Het Kleine Mirakel

In 2016 had Het Kleine Mirakel 4 lopende kanalen. Het kanaal Kenia, definitief geopend in 2013, werd in 2014 opgeschort door de Keniaanse autoriteiten. Voorlopig kunnen er dus geen dossiers worden afgewerkt. Polen is in 2016 opnieuw 1 van de grootste herkomstlanden met 8 plaatsingen. Polen kan veel kinderen plaatsen bij families in Polen zelf waardoor enkel moeilijk plaatsbare kinderen (oudere kinderen, meer dan 1 kind tegelijk, kinderen met medische problemen) voorgesteld kunnen worden aan Vlaamse adoptiegezinnen. Uit Guinea kon Het Kleine Mirakel 14 kinderen plaatsen uit dit land waardoor Guinea in 2016 het grootste herkomstland wordt.

Via het kanaal Oeganda konden in 2016 11 kinderen geplaatst worden. Voor meer informatie over het kanaal Oeganda en de schorsing zie punt 6.1.

De eerste drie kinderen uit Gambia konden verwelkomd worden in 2015, hierdoor kon dit proefkanaal in 2016 een eerste keer

geëvalueerd worden, er konden 6 bijkomende proefdossiers opgestart worden. Een definitieve evaluatie van het kanaal, kan slechts gebeuren als 1 van de proefdossiers volledig afgerond is. Voor Bulgarije staan er 2 kandidaten op de wachtlijst als proefdossier. Voor hen was het ook in 2016 tevergeefs wachten op toewijzingen. Dit land heeft een iets langere wachttijd waardoor dit niet abnormaal is. De accreditatie door El Salvador kon nog niet worden verkregen waardoor er nog geen proefdossiers lopend zijn in dit land.

Het kanaalonderzoek naar de Verenigde Staten kon begin 2016 positief afgerond worden, er mochten 5 proefdossiers starten. Het kanaalonderzoek Kazachstan werd positief geëvalueerd, Het Kleine Mirakel kreeg de goedkeuring om 3 proefdossiers op te starten.

FIAC-Horizon

FIAC-Horizon heeft als lopende kanalen De Filipijnen, Thailand en Ethiopië.

Voor Thailand en Filipijnen krijgt de adoptiedienst een quotum van het herkomstland. Dit betekent dat zij een beperkt aantal dossiers van kandidaat-adoptieouders

Kanalen per adoptiedienst

	Ray of Hope	Het Kleine Mirakel	FIAC-Horizon
Aanvraag nieuwe kanalen	Brazilië Slovakije	Kyrgyzstan	Brazilië India Namibië Litouwen Burkina Faso
Goedkeuring start prospectie ⁽¹⁾	Brazilië Slovakije	Kyrgyzstan	Brazilië India Namibië Litouwen Burkina Faso
Lopende prospectie	Jamaica Benin Burundi	Ivoorkust Rusland Cambodja	
Stopgezette prospectie			
Ontvangst wetgeving	Bhutan	Kyrgyzstan	India Litouwen Namibië Burkina Faso
Adviezen wetgeving Negatief (-) Positief (+)	Bhutan (+)	Kyrgyzstan (-)	India (+) Namibië (wetgeving onvolledig dus geen advies). Litouwen (+) Burkina Faso (+)
Ontvangst inlichtingendossier	Bhutan	Kazachstan	India
Voorlopig akkoord (start proeffase)	Bhutan	Verenigde Staten Kazachstan	Chili (Mi Casa)
Lopende proeffases (gestart voor 2016)	Haïti Vietnam	Bulgarije El Salvador (2) Portugal Gambia	Bulgarije Honduras Nigeria Moldavië
Definitieve goedkeuring	Togo		Zuid-Afrika (ENGO) Chili (SENAME)
Lopende kanalen	China Ethiopië (4) India Marokko Burkina Faso	Kenia (3) Polen Guinea Oeganda (Amacet, Oasis)	Ethiopië (4) De Filipijnen Thailand
Stopzetten kanalen		Oeganda (Amacet, Oasis)	Nigeria

2.6 Kanalen volgens fase en adoptiedienst bij VCA - 2016

Bron: VCA

- (1) In 2016 werden geen prospecties afgekeurd.
- (2) Akkoord voor proeffase in 2012 onder voorbehoud van accreditatie in het land van herkomst, accreditatie nog niet verkregen.
- (3) Het herkomstland besliste tot een tijdelijke opschorting van alle interlandelijke adopties.
- (4) De werking in de herkomstlanden werd opgeschort door het VCA in 2016.
- (+) positief advies
- (-) negatief advies

kan opsturen. In 2016 was het voor de dienst zeer moeilijk om kandidaten te vinden voor deze landen waardoor het quotum voor de Filipijnen niet volledig, en dat voor Thailand moeizaam ingevuld raakte. In 2016 kon het proefkanaal Zuid-Afrika positief geëvalueerd worden en bijgevolg definitief opengaan, er werden 6 kinderen geplaatst in 2016.

Het kind toegewezen uit Nigeria kwam in 2016 aan. De samenwerking ter plaatse verloopt zeer moeizaam en de procedure neemt zeer veel tijd in beslag. Omwille van de zeer onzekere situatie in Nigeria is het niet mogelijk om verdere toewijzingen goed te keuren, het kanaal Nigeria werd in 2016 stopgezet. Er kwam 1 kind aan uit Chili voor een proefdossier. Aangezien dit het derde proefdossier was, kon de evaluatie van dit proefkanaal gebeuren.

Deze evaluatie werd positief bevonden waardoor het kanaal kon opengaan. Er wachten 3 kandidaat-adoptieouders op kindtoewijzingen uit Honduras. Voor Moldavië werden nog geen kandidaten gevonden.

Voor meer informatie over het kanaal Ethiopië en de schorsing zie punt 6.1.

Ray of Hope

Ray of Hope heeft lopende kanalen in Sri Lanka, Togo, India, Ethiopië, Marokko, Burkina Faso en China. Voor meer informatie over het kanaal Ethiopië en de schorsing zie punt 6.1.

Sri Lanka wijst al 5 jaar lang geen kinderen meer toe aan Vlaamse adoptieouders. Er staat nog steeds 1 kandidaat-adoptiegezin op de wachtlijst maar het blijft onduidelijk of en wanneer er nog kindtoewijzingen zullen gebeuren.

Bij adopties uit Marokko worden kinderen in Marokko door een kefala-beslissing (dit is een soort voogdij) geplaatst in een Vlaams gezin. Op basis van deze beslissing krijgen zij de toelating naar België te komen, met het oog op adoptie. Bij hun terugkeer in België dienen de kandidaat-adoptieouders vervolgens een verzoekschrift tot adoptie in bij de Belgische familierechtbank. De Belgische wet voorziet in die mogelijkheid voor weeskinderen en voor kinderen die verlaten verklaard zijn, én die onder toezicht van de Marokkaanse overheid zijn geplaatst. Voor 1 van de kinderen die op deze manier via Ray of Hope werd geplaatst, werd er door het Openbaar Ministerie in beroep gegaan

tegen de adoptie-uitspraak van de toenmalige jeugdrechtbank. Het Hof van Beroep vernietigde de adoptie-beslissing. Het Hof van Cassatie oordeelde dat de rechters hier individueel over moeten beslissen. In overleg met de Federale Centrale Autoriteit werd in 2016 een wetswijziging voorgesteld omdat alle kefala-beslissingen op dezelfde manier behandeld zouden worden in heel België. We hopen dat deze wetgeving in 2017 wordt goedgekeurd

In 2016 kwam er een kind aan uit Burkina Faso. Het ene kind dat in 2016 aankwam uit China, was een kind met een specifieke ondersteuningsbehoefte. Er staan momenteel nog 3 kandidaat-adoptieouders op de reguliere wachtlijst. Zij wachten ondertussen al 10 jaar op een toewijzing.

Ray of Hope kreeg eind 2014 een nieuwe accreditatie van Haïti en kon in 2015 starten met 8 proefdossiers voor dit land. In 2016 kwam de eerste toewijzing uit Haïti, dit kind kwam niet aan in 2016. In 2016 kwamen er 2 kinderen aan uit Togo, hierdoor kon het proefkanaal Togo opengaan in 2016. Er zijn momenteel 7 proefdossiers opgestart in Vietnam. In 2016

kwam het eerste kind aan uit Vietnam. Het kanaalonderzoek naar Bhutan werd afgesloten met een goedkeuring van het kanaal onder voorwaarden. Er werden nog geen proefdossiers gestart.

Geplaatste kinderen

In 2016 daalt het aantal geplaatste kinderen via

een erkende adoptiedienst terug naar het niveau van 2014. **Tabel 2.7** geeft een overzicht van de cijfers van enkele andere ontvangende landen van de afgelopen jaren.

In Vlaanderen wordt Guinea voor 2016 het grootste herkomstland met 14 (22,6%) plaatsingen. Oeganda, wordt het tweede grootste herkomstland met 11 (17,7%)

plaatsingen en Polen wordt het derde grootste herkomstland met 8 (12,9%) plaatsingen. Van de kinderen geplaatst in Vlaanderen komen 44 (70%) kinderen uit een Haags land. In **tabel 2.8** staat een overzicht van de geplaatste kinderen uit de verschillende herkomstlanden.

Plaatsingen in andere Europese landen

Ontvangend land	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Vlaamse Gemeenschap ⁽¹⁾	172	162	176	210	244	205	180	122	73	61	71	62
Franse Gemeenschap ⁽¹⁾	299	221	183	154	194	185	175	136	101	96	67	59
Aangrenzende landen												
Duitsland ⁽²⁾	560	583	778	664	571	504	525	452	288	227	200	
Frankrijk	4 136	3 977	3 162	3 271	3 017	3 508	1 995	1 569	1 343	1069	815	
Luxemburg	41	45	31	36	33	32	25	14	11	18	18	
Nederland	1 185	816	778	767	682	705	529	488	401	354	304	214
Scandinavische landen												
Finland	308	218	176	156	187	160	163	146	141	161	81	
Denemarken	585	450	426	395	500	419	338	219	176	124	97	
Zweden	1 083	879	800	793	912	655	538	466	341	345	333	
Mediterrane landen												
Griekenland	NB	NB	NB	NB	NB	3	5	4	4			
Italië	2 840	3 188	3 420	3 977	3 964	4 130	4 022	3 106	2 825	2206	2216	
Spanje	5 423	4 472	3 648	3 156	3 006	2 891	2 573	1 669	1 191	824	799	
Andere landen												
Verenigd Koninkrijk ⁽³⁾	369	363	356	225	200	175	153	120		68	58	
Ierland	366	313	392	422	307	201	188	117	72	34	82	

2.7 Plaatsingen in andere Europese landen in vergelijking met Vlaanderen

NB: niet beschikbaar

Bron: VCA

(1) Alleen adopties gerealiseerd door een erkende adoptiedienst.

(2) Alleen adopties van kinderen met een andere nationaliteit.

(3) Niet gevalideerd, gebaseerd op cijfers verzameld door de Darlington intercountry adoption team, exclusief Wales, Noord-Ierland, eiland Man (uit Haagse landen) en Schotland.

Plaatsingen volgens herkomstland

Herkomstland	2015		2016	
	Aantal	%	Aantal	%
Burkina Faso ⁽¹⁾	0	0	1	1,6
Chili ⁽¹⁾	4	5,6	1	1,6
China ⁽¹⁾	2	2,8	1	1,6
DR Congo	3	4,2		
Ethiopië	11	15,5	6	9,7
Filipijnen ⁽¹⁾	7	9,9	5	8
Gambia	3	4,2		
Guinee ⁽¹⁾	3	4,2	14	22,6
India ⁽¹⁾	2	2,8	4	6,5
Nigeria			1	1,6
Oeganda	18	25,4	11	17,7
Polen ⁽¹⁾	10	14,1	8	12,9
Portugal ⁽¹⁾	1	1,4	1	1,6
Thailand ⁽¹⁾	5	7,1		
Togo ⁽¹⁾			2	3,2
Vietnam ⁽¹⁾			1	1,6
Zuid-Afrika ⁽¹⁾	2	2,8	6	9,7
Totaal uit buitenland afkomstig	71	100,0	62	100,0

2.8 Plaatsing volgens herkomstland via de erkende adoptiedienst

Bron: VCA

(1) Haags Land

Van de 62 aangekomen kinderen waren er 42 (67,7%) jongens en 20 (32,3%) meisjes. De exacte verdeling per land staat vermeld in **tabel 2.9**.

Leeftijd van het kind

De gemiddelde leeftijd van de buitenlandse adoptiekinderen, geplaatst via de adoptiediensten, blijft stabiel met 2,9 jaar. Er waren 9 kinderen van 6 jaar of ouder. De leeftijd van de kinderen is terug te vinden

in **tabel 2.10**. Er werden 6 (9,6%) kinderen samen met een broer en/of zus geadopteerd en 28 (45,2%) kinderen hadden een specifieke ondersteuningsbehoefte (zoals een medisch probleem, ontwikkelingsstoornis, siblings, ouder dan 6 jaar en/of een extra belastende achtergrond).

Gezinssituatie adoptieouders

De gemiddelde leeftijd van de adoptieouders die een kindje uit het buitenland adopteerden

lag op 39 jaar voor de vaders en 39 jaar voor de moeders. De spreiding in de verschillende leeftijdscategorieën is terug te vinden in **tabel 2.11**.

Van de 62 kinderen die door bemiddeling van een buitenlandse adoptiedienst in Vlaanderen een nieuwe thuis vonden, werden 7 kinderen geadopteerd door een alleenstaande vrouw. Er werden 55 kinderen geadopteerd door een koppel, telkens door heterokoppels.

Verdeling volgens geslacht en herkomstland

Herkomstland	Jongens	Meisjes	Totaal
Burkina Faso	1		1
Chili	1		1
China	1		1
Ethiopië	3	3	6
Filipijnen	4	1	5
Guinee	12	2	14
India	2	2	4
Nigeria	1		1
Oeganda	5	6	11
Polen	7	1	8
Portugal	1		1
Togo	1	1	2
Vietnam		1	1
Zuid-Afrika	3	3	6
Totaal	42	20	62

2.9 Plaatsing via de erkende adoptiedienst volgens geslacht - 2016
Bron: VCA

Leeftijd van het kind

Herkomstland	Aantal	%
0 jaar	1	1,6
1 jaar	22	35,5
2 jaar	10	16,1
3 jaar	5	8,1
4 jaar	10	16,1
5 jaar	5	8,1
6 jaar	5	8,1
7 jaar	3	4,8
8 jaar		
9 jaar		
10 jaar		
11 jaar		
12 jaar	1	1,6
> 12 jaar		
Totaal	62	100,0

2.10 Leeftijd in volle jaren van alle geplaatste adoptiekinderen via de erkende adoptiediensten - 2016
Bron: VCA

Leeftijd van de adoptievader en -moeder

Leeftijd	Aantal adoptievaders	Aantal adoptiemoeders
25-29 jaar		
30-34 jaar	10	12
35-39 jaar	18	21
40-44 jaar	16	17
45-49 jaar	7	7
50-54 jaar	1	2
> 55 jaar		
Totaal	52	59

2.11 Leeftijd van de adoptievader en -moeder (in volle jaren) op het moment van de plaatsing - 2016
Bron: VCA

In **tabel 2.12** blijkt dat 27 kinderen als eerste en enige kind geplaatst werden in een gezin. Hiervan werden 6 kinderen samen met een broer en/of zus geadopteerd en 29 kinderen kwamen terecht in een gezin met kinderen (tweede en volgende adopties, of aanwezigheid van al eigen kinderen).

Plaats in de kinderrij		
	Aantal	%
Kinderloos gezin, plaatsing van 1 kind	27	43,5
Kinderloos gezin, plaatsing van meerdere kinderen	6	9,7
Gezin met kinderen, plaatsing van 1 kind als bovenste in de kinderrij	29	46,8
Totaal	62	100,0

2.12 Voor adoptie geplaatste kinderen volgens aantal geplaatste kinderen en plaats in de kinderrij in het adoptiegezin - 2016
Bron: VCA

Evolutie over de jaren heen

Op 1 september 2005 trad de adoptiewetgeving die een einde maakte aan de vrije adopties, in voege. Elke adoptieprocedure wordt sindsdien opgevolgd door de overheid.

Tabel 2.13 geeft het aantal kinderen weer dat voor 2006 via bemiddeling van een erkende interlandelijke adoptiedienst in een adoptiegezin geplaatst werd. Dit is maar een gedeelte van het werkelijke aantal adoptiekinderen omdat er geen

Plaatsingen volgens herkomstland tot 2005

Herkomstland	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Bolivia		3	5		2	2	1	1						
Bulgarije						4	7	3	2	3	2			
Burundi			2	7		2								
Cambodja											1	20		
Chili	12	2	4	3	3	3		1	1					
China					2	8	10	18	34	29	42	49	64	63
Colombia	17	16	17	16	8	7	10	11	2	3	5	3	1	4
Ecuador	12	12	6	13	6	1	7	4	2	4	3	2	2	
El Salvador								1	1					
Ethiopië					3	1	25	18	31	17	22	29	17	59
Filipijnen	9	10	13	13	9	15	9	12	19	11	11	9	17	7
Frankrijk			5	5	2	3								
Haïti	9	3		40	40	26	21	11	23	31	29	5		
India	77	68	60	73	66	49	38	36	35	32	18	12	13	10
Moldova				1	2	3	3	7	2					
Nepal		1	5		1									
Oekraïne						2								
Roemenië	3	13	1		5	7	17	19	15	5	1			
Rusland							4	12	10	7	12	13	10	14
Rwanda	26	27	4											
Sri Lanka								2	3	3	7	7	3	5
Thailand								3	1	2	1	5	6	1
Vietnam				7	23	15	36	24	27	25	28	4		
Zaire				24	3	3								
Zuid-Afrika								1	2	1	5	7	10	9
Andere	11	12	5		2									
Totaal	176	167	127	202	177	151	188	184	210	173	187	165	143	172

2.13 Plaatsingen volgens herkomstland via de erkende adoptiediensten 1992 - 2005
Bron: VCA

duidelijk zicht is op het aantal vrije adopties die in die jaren in Vlaanderen gerealiseerd werden.

Tabel 2.14 geeft het aantal plaatsingen via een erkende adoptiedienst weer vanaf 2006 tot en met 2016

Wachttijden

De gemiddelde wachttijd varieert naargelang het herkomstland. Enerzijds is er een wachttijd tot een kindtoewijzing en daarna kan het nog even duren voordat het kindje effectief geplaatst wordt in het gezin. Sommige landen eisen na toewijzing dat de ouders een bepaalde tijd (van enkele weken tot enkele maanden) ter plaatse doorbrengen, bij andere landen wordt de adoptie pas maanden na de toewijzing afgerond waarna de ouders hun kindje kunnen ophalen.

In 2016 werden 68 kinderen toegewezen en sommige van deze kinderen zullen dus pas in 2017 effectief geplaatst worden in hun gezin.

Een wachttijd berekenen kan op veel verschillende manieren. Er kan gerekend worden vanaf aanmelding, vanaf het geschiktheidsvonnis, vanaf ondertekenen bemiddelingsovereenkomst, vanaf verzending dossier naar herkomstland, ... Het VCA heeft er de afgelopen jaren steeds voor gekozen om te

Plaatsingen volgens herkomstland sinds 2006

Herkomstland	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Bulgarije							2				
Burkina Faso						1	1		2		1
Chili										4	1
China	47	30	8	13	18	12	15	5	4	2	1
Colombia	3	3	1		3	2					
DR Congo										3	
Ethiopië	58	88	97	107	87	102	78	48	19	11	6
Filipijnen	10	9	6	2	2	5	4	3	7	7	5
Gambia										3	
Guinea									4	3	14
Haïti				3	3				1		
India	15	5	9		10	6	3	2	3	2	4
Kazachstan		26	58	86	64	22					
Kenia								3			
Marokko						3		1			
Nigeria						1					1
Oeganda								2	2	18	11
Polen			4	2		12	10		12	10	8
Portugal										1	1
Rusland	17	4	8	14							
Sri Lanka	3	2	5	3	3	2					
Thailand	1	2	4	3	3	2	1	3	2	5	
Togo									1		2
Vietnam										1	1
Zuid-Afrika	8	7	10	11	12	10	8	5	5	2	6
Totaal	162	176	210	244	205	180	122	73	61	71	62

2.14 Plaatsingen volgens herkomstland via de erkende adoptiediensten 2006 - 2016
Bron: VCA

rekenen vanaf het geschiktheidsvonnis. Er wordt ook steeds gerekend met gemiddelden waardoor individuele uitschieters het gemiddelde sterk omhoog of omlaag kunnen halen. De kinderen die geplaatst werden uit bv. Oeganda kwamen terecht in gezinnen die een geschiktheidsvonnis haalden tussen 2009 en 2015. De gemiddelde wachttijd uit dit land is dus 40 maanden maar gaat van 13 maanden tot 85 maanden. Er wordt ook geen rekening gehouden met verschillende kindprofielen. Bij de kindtoewijzingen zie je dat vooral terug in het

voorbeeld Guinea, met een gemiddelde wachttijd van 26 maanden. In de realiteit lag de wachttijd tussen 8 en 76 maanden.

In **tabel 2.15** wordt de gemiddelde wachttijd weergegeven die verstrekt tussen de datum van het geschiktheidsvonnis (GV) en de kindtoewijzing (KT). **Tabel 2.16** toont de wachttijd tussen de datum van het geschiktheidsvonnis en de plaatsing. Er wordt telkens bij vermeld over hoeveel toewijzingen of plaatsingen het gaat.

4.2 Zelfstandige adoptiedossiers

Kandidaat-adoptieouders kunnen ervoor kiezen om een adoptieprocedure te doorlopen zonder bemiddeling van een erkende adoptiedienst. In dat geval stellen kandidaten een inlichtingendossier samen over het door hen gekozen kanaal. Op basis van de aangeleverde informatie voert het VCA een kanaalonderzoek; dit start zodra het geschiktheidsvonnis beschikbaar is (dus na het doorlopen van de procedure van voorbereiding en geschiktheid). Het kanaalonderzoek neemt in principe

Wachttijden kindtoewijzingen

Herkomstland	Wachttijd in maanden	Wachttijd in jaren/maanden	Aantal kindtoewijzingen
Burkina Faso	28	2 j. 4 mnd.	2
Chili	57	4 j. 9 mnd.	1
China	31	2 j. 7 mnd.	1
Ethiopië	50	4 j. 2 mnd.	4
Filipijnen	48	4 j.	4
Guinee	26	2 j. 2 mnd.	18
Haiti	23	1 j. 11 mnd.	1
India	42	3 j. 6 mnd.	4
Oeganda	40	3 j. 4 mnd.	10
Polen	21	1 j. 9 mnd.	9
Portugal	3	0 j. 3 mnd.	1
Togo	54	4 j. 6 mnd.	1
Vietnam	108	9 j.	1
Zuid-Afrika	59	4 j. 11 mnd.	6
Totaal			63

2.15 Wachttijden kindtoewijzingen per herkomstland - 2016
Bron: VCA

Wachttijden plaatsingen

Herkomstland	Wachttijd in maanden	Wachttijd in jaren/maanden	Aantal plaatsingen
Burkina Faso	56	4 j. 8 mnd.	1
Chili	60	5 j.	1
China	34	2 j. 10mnd.	1
Ethiopië	61	5 j. 1 mnd.	6
Filipijnen	53	4 j. 5 mnd.	5
Guinea	42	3 j. 6 mnd.	14
India	50	4 j. 2 mnd.	4
Nigeria	52	4 j. 4 mnd.	1
Oeganda	44	3 j. 8 mnd.	11
Polen	33	2 j. 9 mnd.	8
Portugal	11	0 j. 11 mnd.	1
Togo	59	4 j 11 mnd.	2
Vietnam	110	9 j. 2 mnd.	1
Zuid-Afrika	56	4 j. 8 mnd.	6
Totaal			62

2.16 Wachttijden plaatsingen per herkomstland - 2016
Bron: VCA

maximaal 4 maanden in beslag; er bestaat de mogelijkheid om de termijn tweemaal, met telkens 2 maanden te verlengen tot maximaal 8 maanden.

De beoordeling van een kanaal gebeurt op gelijkaardige wijze als bij een adoptiedienst. Na goedkeuring van het zelfstandige adoptiekanaal vervult het VCA een belangrijke rol in de verdere procedure, onder meer wat betreft de verzending van het ouderdossier naar de bevoegde autoriteiten, het ontvangen van het kinddossier en het matchingsvoorstel, de goedkeuring van het kinddossier en de matching en ook de opmaak van de nodige attesten met het oog op de erkenningsprocedure.

Binnen de zelfstandige adopties hanteert het VCA een specifieke aanpak als het gaat over een intrafamiliale adoptie. Aan deze groep kandidaat-adoptieouders wordt gevraagd een vragenlijst in te vullen bij hun aanmelding. Deze vragenlijst wordt ook gebruikt ter voorbereiding van een individueel gesprek over de slaagkans van de adoptie. Wanneer kandidaat-adoptieouders beslissen om verder te gaan, kan het VCA al starten met een voorbereidend onderzoek van het kanaal. Op die manier wordt tijd

gewonnen zodat, indien de adoptie wordt toegestaan, het kind snel zijn familie in België kan vervoegen. Het eigenlijke kanaalonderzoek en de beoordeling van het kanaal, kan ook maar starten nadat een geschiktheidsvonnis werd uitgesproken.

Zelfstandige adoptie van een ongekend kind (niet-familiaal)

In 2016 ontving het VCA 2 aanvragen voor kanaalonderzoek van zelfstandige adoptanten, met name voor adoptie uit Colombia en Burundi, het kanaalonderzoek Tunesië werd eerder opgestart maar dit dossier werd pas in 2016 compleet. Er werden 3 kanaalonderzoeken opgestart in 2016 in Colombia, Burundi en Tunesië. Het kanaalonderzoek van Colombia kon ook al worden afgerond en goedgekeurd. Het kanaalonderzoek van Burundi en Tunesië lopen verder in 2017.

Na goedkeuring van het kanaalonderzoek, dienden kandidaat-adoptanten een ouderdossier in bij het VCA, dat verzonden werden naar het buitenland (Colombia).

Voor 3 dossiers ontving het VCA een kinddossier vanuit het buitenland (Peru, Colombia en India)

dat kon goedgekeurd worden. In 2016 kwam 1 kindje toe uit Peru en 1 kindje uit Burundi (waarvan de kindtoewijzing dateert van 2015). Er werden in 2016 geen kanalen geweigerd.

Intrafamiliale zelfstandige adoptie

In 2016 startte het VCA voor 5 intrafamiliale dossiers een kanaalonderzoek op na ontvangst van het geschiktheidsvonnis (Nigeria, Brazilië, Burkina Faso, Kosovo en Liberia). De kanaalonderzoeken voor Nigeria, Brazilië en Burkina Faso werden goedgekeurd. De twee andere onderzoeken lopen verder in 2017.

Er werden geen ouderdossiers opgestuurd naar de landen van herkomst. We ontvingen één kinddossier uit Thailand en dit kindje kwam ook aan in 2016.

De FCA kan aan het VCA een advies vragen in het kader van een regularisatie-aanvraag, waarbij een adoptie werd uitgesproken in het buitenland zonder de Belgische procedure te volgen. Dergelijk advies wordt steeds gebaseerd op een kinddossier van het land van herkomst. Er werd voor 2 regularisatievragen een kinddossier opgevraagd: uit Thailand (1) en Indonesië (1).

In 2016 kregen 2 kandidaat-adoptanten (tweemaal DR Congo) toelating van de FCA om de adoptieprocedure in België te starten na een regularisatieprocedure.

5. Erkenning en registratie

Na de adoptie van een kind geboren uit het buitenland, moet de adoptiebeslissing ingeschreven worden in de registers van de burgerlijke stand. De meeste adopties worden uitgesproken in het land van herkomst. Deze adoptiebeslissing moet echter eerst erkend worden door de FCA om ook in België uitwerking te hebben. In 2016 ontving het VCA van de FCA 39 registraties van een buitenlandse adoptie.

Zelfstandige adoptiedossiers			
Niet- familiaal		Intrafamiliaal	
Kanaaldossier ontvangen		Vragenlijst ontvangen	
Columbia	1	Oekraïne	1
Burundi	1	Marokko	2
Totaal	2	De Filipijnen	4
Kanaaldossier opgestart		Iran	1
Columbia	1	Soedan	1
Burundi	1	India	2
Tunesië	1	Thailand	3
Totaal	3	Rwanda	2
Goedkeuring kanaal		Senegal	1
Columbia		Ivoorkust	1
Totaal		Nepal	2
Verzending naar buitenland		Roemenië	1
Columbia	1	DR Congo	4
Totaal	1	China	1
Ontvangen kinddossier		Ghana	3
Peru	1	Kosovo	1
Columbia	3	Mongolië	2
India	1	Afghanistan	1
Totaal	5	Kameroen	1
Goedkeuring kindtoewijzing		Macedonië	1
Peru	1	Angola	1
Columbia	3	Pakistan	1
India	1	Guinee	1
Totaal	5	Totaal	38
Weigering kanaal		Kanaalonderzoek opgestart (na geschiktheidsvonnis)	
Totaal	0	Nigeria	1
		Brazilië	1
		Burkina Faso	1
		Kosovo	1
		Liberia	1
		Totaal	5
		Ontvangen kinddossier	
		Thailand	1
		Totaal	1
		Goedkeuring kindtoewijzing	
		Thailand	1
		Totaal	1

2.17 Overzicht van alle zelfstandige adoptiedossiers die door het VCA behandeld werden - 2016

Bron: VCA

3. BINNENLANDSE ADOPTIE

Binnenlandse adoptie gaat over de adoptie van kinderen die in België verblijven en die niet met het oog op adoptie naar België zijn gekomen.

In 2016 werd in Vlaanderen nog bemiddeld door 2 erkende binnenlandse adoptiediensten (Adoptiehuis en Gents Adoptiecentrum) bij de adoptie van niet-gekende kinderen.

Bij zelfstandige binnenlandse adopties gaat het altijd om gekende kinderen (stiefkinderen, pleegkinderen, kinderen van familie, ...). Bij de bemiddeling via een adoptiedienst staat deze dienst, weliswaar met andere

medewerkers, in voor zowel de begeleiding van de afstandsouders, de screening van de kandidaat-adoptieouders, de bemiddeling als voor de nazorg.

Daarnaast moet de adoptiedienst, op verzoek van de familierechtbank, de maatschappelijke onderzoeken uitvoeren voor de zelfstandige kandidaat-adoptieouders. Vanaf 2017 worden deze maatschappelijke onderzoeken uitgevoerd door de DMO.

Naar aanleiding van de hervorming van de federale adoptiewetgeving werd het

binnenlandse adoptiedecreet in 2005 slechts minimaal aangepast. Deze regelgeving is op verschillende vlakken aan herziening toe. In 2015 werd een nieuw decreet goedgekeurd door het Vlaams Parlement. Dit decreet brengt de adoptieprocedure voor een binnenlandse en buitenlandse adoptie samen. Daarnaast zal er maar één adoptiedienst vergund worden. Dit decreet trad in werking op 1 juli 2016.

Vanaf 1 december 2016 werd Adoptiehuis vergund als enige erkende adoptiedienst voor binnenlandse adoptie.

1. Aanmelding

Alle kandidaat-adoptieouders die een binnenlands kind willen adopteren, hetzij via een erkende adoptiedienst, hetzij zelfstandig, melden zich rechtstreeks aan bij het VCA. Het VCA registreert alle aanmeldingen en volgt het verdere verloop van de procedure op.

Sinds begin 2016 wordt er geen onderscheid meer gemaakt tussen aanmeldingen voor binnenlandse of interlandelijke adoptie, maar melden kandidaat-adoptieouders zich louter aan voor adoptie van een ongekend kind. Daarom is het niet mogelijk om voor 2016 het aantal aanmeldingen weer te geven voor een

binnenlandse adoptie van een ongekend kind. Voor een algemeen overzicht van het aantal aanmeldingen van adopties van een ongekend kind, zie **tabel 2.1**.

Tabel 3.1 geeft een overzicht van de kenmerken van deze aanmeldingen.

	Aanmeldingen bij het VCA			
	2015		2016	
	Aantal	%	Aantal	%
Adoptiedienst	36	15,9		
Zelfstandig	191	84,1	188	100,0
waarvan:				
- stiefouder hetero	148	77,5	156	82,9
- stiefouder holebi	10	5,2	9	4,9
- gekend kind (pleegkind, draagmoeders, ...)	16	8,4	8	4,2
- kind van familie (kleinkind, neef, nicht, ...)	17	8,9	15	7,9
Totaal	227	100,0	188	100,0

3.1 Aantal aanmeldingen binnenlandse adoptie
Bron: VCA

	Voorbereiding																	
	2008		2009		2010		2011		2012		2013		2014		2015		2016	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Adoptie van niet-gekende kinderen	12	4,1	47	11,1	23	7,2	21	5,0	23	7,5	20	5,2	36	13,0	0	0,0	82	30,4
Adoptie van een gekend gezin	284	95,9	376	88,9	295	92,8	401	95,0	282	92,5	363	94,8	240	87,0	178	100,0	97	69,6
Totaal	296	100,0	423	100,0	318	100,0	422	100,0	305	100,0	383	100,0	276	100,0	178	100,0	179	100,0

3.2 Afgeronde voorbereidingen van binnenlandse adoptie via Gents Adoptiecentrum
Bron: VCA

De daling van het aantal kandidaat-adoptieouders dat zich aanmeldt voor een zelfstandige binnenlandse adoptie zet zich verder door. Dit is vooral het geval bij de stiefouder-holebi's. Deze daling komt er omdat meemoeders vanaf 2015 het kind van hun partner kunnen erkennen en dus niet langer moeten adopteren. Van de 9 aanmeldingen waren er 2 aanmeldingen van mannen die het kind van hun mannelijke partner willen adopteren.

2. Voorbereiding

In 2016 werd de voorbereiding voor de adoptie van gekende kinderen (zelfstandige adopties genoemd) georganiseerd door de binnenlandse adoptiedienst, Gents Adoptiecentrum. Later werd deze voorbereiding ook georganiseerd door Steunpunt Adoptie. In 2016 werden 24 kandidaat-adoptieouders voorbereid door het Gents Adoptiecentrum en 73 kandidaat-adoptieouders door Steunpunt Adoptie. In totaal werden er dus 97 kandidaat-adoptieouders voorbereid voor de binnenlandse adoptie van een gekend kind (zelfstandige adoptie). Daarnaast werden ook nog eens

82 kandidaat-adoptieouders voorbereid op de binnenlandse adoptie van een niet-gekend kind. Er werden 50 Kandidaat-adoptieouders voorbereid in het voorjaar 2016 en 32 kandidaat-adoptieouders werden voorbereid tijdens de zomer 2016 in het kader van het gericht instroombeheer. Voor een overzicht van het aantal voorbereidingen, zie **tabel 3.2**.

3. Maatschappelijk onderzoek

Na het volgen van de voorbereiding kunnen de kandidaten met hun voorbereidingsattest hun verzoekschrift indienen bij de familierechtbank om geschikt verklaard te worden. Na tussenvonnissen worden de kandidaten door het VCA doorverwezen naar de dienst voor maatschappelijk onderzoek (DMO). Ter voorbereiding van de gesprekken met de DMO, schrijven de kandidaat-adoptanten hun levensverhaal en vullen ze een vragenlijst in. Vervolgens contacteert de DMO de kandidaat-adoptanten om 4 gesprekken vast te leggen, 2 gesprekken met een sociaal-werker en 2 gesprekken met een psycholoog (bij een eerste adoptie van een ongekend kind), waarvan 1 huisbezoek. De DMO doet tijdens deze

gesprekken onderzoek naar de protectieve- en risicofactoren die een invloed kunnen hebben op het slagen van de adoptie. Na afloop van deze gesprekken wordt er een verslag opgemaakt door de DMO met het advies over de geschiktheid van de kandidaat-adoptanten of ze al dan niet in aanmerking komen om te adopteren. Daarna wordt het verslag doorgestuurd naar het VCA. Het VCA stuurt het verslag van het maatschappelijk onderzoek naar de kandidaat-adoptanten en naar de familierechtbank.

De familierechtbank nodigt de kandidaat-adoptanten uit voor een rechtbankzitting. De familierechter neemt vervolgens een beslissing over de geschiktheid van de kandidaat-adoptanten op basis van het verkregen verslag.

Bij een zelfstandige adoptie is er vaak al een sociaal-affectieve band tussen de kandidaat-adoptieouder en het betrokken kind. Een maatschappelijk onderzoek is in dergelijke situaties niet verplicht, maar wel mogelijk. In 2016 werden 3 maatschappelijke onderzoeken door de familierechtbank bevolen in het kader van een zelfstandige adoptie. Het

VCA ontving voor 3 kandidaat-adoptieouders een verslag van het maatschappelijk onderzoek van een erkende adoptiedienst.

Een overzicht van de opdrachten en verslagen staan in **tabel 3.3**.

4. Geplaatste kinderen via een adoptiedienst

In 2016 werden 23 kinderen geplaatst via de erkende adoptiediensten. Hiervan werden 9 kinderen geplaatst in een gezin dat eerder al een kindje adopteerde via een binnenlandse adoptiedienst en 1 kindje werd geplaatst in een gezin dat al twee kinderen adopteerde. Er waren 14 jongens en 9 meisjes en 23 kinderen waren jonger dan 1 jaar oud op het moment van plaatsing. Gemiddeld waren ze anderhalve maand oud. (zie **tabel 3.4**)

Voorafgaand aan de adoptie en de toewijzing begeleidt de adoptiedienst de biologische ouders met het oog op het nemen van een gefundeerde beslissing over de toekomst van hun kind en henzelf. Slechts een beperkt

aantal begeleidingen leidt uiteindelijk tot een adoptieplaatsing.

Voor het merendeel van de opgestarte begeleidingen werd een minder ingrijpende oplossing gevonden, zoals het zelf opvoeden van het kind, al dan niet met hulp, pleegzorg, verblijf in een opvangcentrum voor moeder en kind, ...

Gezinssituatie

De gemiddelde leeftijd van de adoptievaders en de adoptiemoeders die een kind adopteerden via een erkende adoptiedienst bedroeg 38 jaar. Hiermee daalt de gemiddelde leeftijd van de kandidaat-adoptieouders lichtjes in vergelijking met de gemiddelde leeftijden van 2015.

Van de 23 kinderen kwamen 12 kinderen terecht in een gezin met 2 vaders. Er werden 9 kinderen geplaatst bij een vader en een moeder. Er werd

	Onderzoekopdrachten	
	Adopties via adoptiedienst	Zelfstandige adopties
Opricht maatschappelijk onderzoek door familierechtbank	1	3
Verslag maatschappelijk onderzoek	2	3
Opricht onderzoek adoptabiliteit		2
Opricht onderzoek toestemming biologische vader		1

3.3 Opdrachten van de familierechtbank tot het voeren van onderzoek - 2016
Bron: VCA

ook een kindje geplaatst bij een alleenstaande man en een kindje bij een alleenstaande vrouw. In 2016 werden er in totaal 10 vrouwen adoptiemoeder en 32 mannen adoptievader (zie **tabel 3.5**). Of er al kinderen in het gezin aanwezig waren bij de plaatsingen kan teruggevonden worden in **tabel 3.6**.

Kind en Gezin
Hallepoortlaan 27
1060 Brussel
Vlaams Centrum voor Adoptie
02 533 14 76
www.kindengezin.be

D/2016/4112/12

De tekst van het Haags Adoptieverdrag (Verdrag inzake de bescherming van kinderen en de samenwerking op het gebied van de interlandelijke adoptie - 's-Gravenhage, 29 mei 1993) is te raadplegen op http://assets.hcch.net/upload/text33_nl.pdf

Verantwoordelijke uitgever: Kind en Gezin, Katrien Verhegge, administrateur-generaal - Vlaams agentschap

Geplaatste kinderen via een adoptiedienst

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Geplaatste kinderen	32	29	24	35	25	30	26	23	22	23

3.4 Kinderen geplaatst via de erkende adoptiediensten in 2016
Bron: VCA

Leeftijd van de adoptievader en -moeder

Leeftijd	Aantal adoptievaders	Aantal adoptiemoeders
25-29 jaar	1	
30-34 jaar	2	1
35-39 jaar	19	6
40-44 jaar	7	3
45-49 jaar	1	
50-54 jaar	2	
> 55 jaar		
Totaal	32	10

3.5 Leeftijd van de adoptievader en -moeder (in volle jaren) op het moment van de plaatsing - 2016
Bron: VCA

	Aantal	%
Kinderloos gezin, plaatsing van 1 kind	10	43,5
Kinderloos gezin, plaatsing van meerdere kinderen	2	8,7
Gezin met kinderen, plaatsing van 1 kind als onderste in de kinderrij	11	47,8
Totaal	23	100,0

3.6 Voor adoptie geplaatste kinderen volgens aantal geplaatste kinderen en plaats in de kinderrij in het adoptiegezin - 2016
Bron: VCA